

ÜREKDEDİR SÖZÜN KÖKÜ

Bahtiyar VAHABZADE

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
YAYIN MATBAACILIK VE TİCARET İŞLETMESİ

HAHTIYAS KAYARCI

ÜREKDEDİ
SÖZÜN KÖRÜ

0-070-880-070
02-000-000-00

02-000-000-00

02-000-000-00

TÜRKİYE
DİYANET VAKFI'NIN
HEDİYESİDİR

B-11793

46 (2A3)

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

YAYIN MATBAACILIK VE TİCARET İŞLETMESİ

Meşrutiyet Cad.Bayındır Sk. No:55 • Kızılay/ANKARA

Tel:418 59 49 • 417 09 04 • 425 27 75

Telex:43 433 tdvk tr. • Fax:417 00 09

Sanat-Edebiyat Serisi - 3

ISBN 975-389-079--6

92.06.Y.0005-83

Bu kitab;
Türkiye Diyanet Vakfı
Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Elektronik Dizgi, Fotomekanik Film, Oset ve Cilt Tesislerinde
Hazırlanmıştır.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI / 83

BAHTİYAR VAHABZADE

ÜREKDEDİR SÖZÜN KÖKÜ

SEÇİLMİŞ ŞİİRLER

(Azerbaycan Türkçesi ile)

(Azerbaycan Tercüme Merkezinin Tavsiyesiyle)

Derleyen ve Aktaran:

Dr. H. Ahmed Schmiede

Azerbaycan Millî Akademisinin Fihri Üyesi

ANKARA 1993

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	V
Vaht	1
Heyir-Şer	2
Hagg-Zorakılığ	5
Mene Sual Verin	7
Derinlik.....	8
Neyinse ilkidir, Neyinse Sonu.....	9
İki Mühacir.....	10
Ganmag-Ganmamag.....	12
Yunis İmre'ye	13
Ölüm	13
Özünü Dinle	14
Men Menem.....	15
Geyret mi, Ağıl mı?	16
Değil mi?.....	18
Hara Gedir?	19
Çaşıb Menim Kimi	20
Gen Düşe	21
Aman Hey.....	22
Öz-Özünü Aşmadır	23
Elçiyem	24
Köhne Derdle Men	25
Gatarlarda Geceler	26
Tabut Gedir	28
Şairler	30
Sükutu Yazabilen.....	33
Gızma.....	34
Garabağ Atı	36
Ay Gibi Dünya!.....	42
Kıçık Pencere	43
Dünyanın	45
Dünya	46
Behanedir	47

Bu kitap
Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulu'nun
25.4.1991 gün ve 65/1 sayılı kararıyla
yararlı görülmüştür.

© Bütün Yayın Hakkı Türkiye Diyanet Vakfına aittir.

Birinci Baskı: Ocak 1993, 3000 Adet.

İnsan-Göyde Ay Kimidir.....	49
Gara Gutu.....	50
Yahşı ki bilmirik	52
Geyret	55
Cavab	56
Yalan Dünya.....	59
Bir Ömrün Tercüme-yi-Halı	60
Tehgir	60
Özümle Söhbət	62
Şehid Mezarları.....	64
Telebelerime	66
İçeri Bak	70
Gocalar.....	71
Gündelik	72
Menim Halam	75
Piyada-Sernişin	78
Özge Herareti	80
Hörmət Üçün.....	81
İyirmi Beş İl	81
Yarıyuhulu	85
Mugam	86
Gülistan	126
Bagışlayın, Sehv Olub	133
Epilog.....	148
Sözlük	151

VAHT

Uşaghım,

gencliğim,

ahıllığım - eynimi?!

Yoh, her biri başgadır, bir-birine yad kimi

Gelen govur gedeni.

İnkar edir men, meni...

Ömrün her pillesinde başgalaşır tebiz,

Dünyada maksedimiz, dünyadan talebimiz

Vaht meni pervanetek başına dolandırır,

Dünen ganmadığımı bu gün mene gandırır.

Kim döşüne döyer ki,

Men vahidem, men birem!

Birce bunu bilirem: men güclüyem, gadirem.

Men gücsüzem, acizem tekce vahtın elinde.

Ömrün o sahiline elim yete bilmeyir.

Ömrün bu sahilinde.

Hanı gözümün nuru,

Hanı gelbimin goru!

Kimdir udan, uduzan zaman ile arzunun

ebedi yarışında!

Saçımın ağlığında, alnımın gırışında

Zaman nece at çıpır, yüyeni öz elinde.

Oğulsansa, tap गरेक, kimdir atın belinde!

Men öz azadlığıma tanrı dedim, hagg dedim

Bir hökme, bir fermana ben başımı eğmedim

Amma vahtın dalınca

Ömrüm boyu gul kimi nece sürünmüşem men,

Golumdaki saatın guluna dönmüşem men.

1985

HEYİR-ŞER

Tebiet insana iki el verib,
Kiminse elinden tutub galdırag.
Bize emel için bir ağıl verib,
Çayların üstünden körpüler gurag.
Anamız, atamız bize dil verib,
Darda çırpınanın halını sorag.

Diller yaranıb ki, mahnı deyek biz,
Diller yaranmayıb yalan demekçün.
Mahnıda birleşir hislerimiz,
Yalanda ayrılır yollar büsbütün.

O eli, o dili, o ağıl be'zen
Heyirli işlere işletmirik biz.
Bu güne dem tutan emelimizden
Suala çevrilir geleceğimiz.

Her duyan ürekden bir cahan keçir,
Elvan boyalıdır dünyanın donu.
Kimi halg yolunda canınıdan keçir,
Kimi vezifeye satır halgını.

Halg var, özü odsuz, ocagsız galır,
Odundan gonşuya pay verir özü.
Halg da var, o odu eveysiz alır,
Gonşu torpağına dikilir gözü.

Vicdanın güvesi - tamah dağını,
Aşa bilenlere insan dedik biz.
Yalandan, riyadan gazandığını
Vidansız, gerçekten gazana bilmez.

Min bir reng yetirir bir rengli torpag,
Hem şefa, hem ölüm yatır zeherde.
Kol-kos da bitirir, çiçek de torpag.
Ağlın meyvesidir heyir de, şer de.

Yahşı da, yaman da bizdedir deyin,
Ne onun, ne bunun öz odu yohmuş.
Heyir-şer gol-gola! ne yüksekliğin,
Ne de alçağlığın hüdudu yohmuş.

Böyük bir milletin taleyi be'zen
Tum kimi çırtanıb tüpürülürken,
Meettel galırsan şerin hökmüne.
Bahırsan arhaya, bahırsan öne.
Neler töreyermiş gerezden, kinden,
Deyirsen, insanın hafizesinden
Hegiget silinib unudularmış.
Heyir de bu geder mehkum olarmış?

Goy nağıl ohusun siyasetçiler,
Onların gelbine nağıl nur çiler.
Nağıl dinleyenin fikri ucalır,
Heyaldan yol açır o, hegigete.
Hemişe nağılda gelebe çalır,
Hegiget yalana, ışığ zülmete.

Mart-Ağustos 1986

□

Ayıra bilmiş mi gören bir nefer
Hegigi dünyadan köle dünyanı?
Gayıda bilseydi eğer gedenler
Derk eden olardı belke dünyanı.

Sen yolcu... Dünyasa mechlul bir ada.
Keçe bilersen mi fırtınalardan?
Dünyanın sirrini gezme dünyada,
İçinde ahtarib gelbine saplan!

Acizsen,
Oldunsa gulu dünyanın,
İçinden başlanır yolu dünyanın.

19 Ocak 1986

HAGG - ZORAKILIG

*Hindistanın devlet gerbine
"Ancag hegiğet gelebe çalır"
sözleri Yazılmıştır.*

Ç. Aytmatov

Mayasında hagg durur her anılan zeferin.
Zorla, zorakılığla gazanılan zeferin
Adı zeferdir...

Özü

Zefer sayılabilirmez,
Ebedi olabilirmez.
Hagla zorakılığın ebedi döyüşünde
Meğlubiyyet - gelebe ! Bir ebedi silsile!
Keçecek elden-ele.
Hagsız galib sabahın meğlubuna çevriler
Zencirvari: bu ona, o da buna çevriler,

Sen ey zorakılığla hegiğeti tapdayan,
Hegigetin gücünden hebersizsen, bir oyan!
Öyünme gazandığın "şanlı" zeferinle sen.
Öz içinde boğduğun hegiğetin sesini
Öz içinde dinle sen!
Bu geleben boyda da gazanmısan, ay yazığ.
Milletin nifretini
Zorakılığ yalanın eybecer sifetini
Gizledib örtebilir.
Onu hegiğeti kimi gözlere dürtebilir,
Haggi öldüre bilmez.

Yalan gapı sındırır, bir gelbe girebilirmez.
Mayasında hagg değil, yalan duran bir zefer
Yalanın özü boyda sene nifret getirir.
Nifret susar,
O, dinmez...

Onun üreklerdeki boy artımı, zoğları
Gözlere de görünmez.
Geyret olar o, ganda.
Öz megamı çatanda
Zora zorun özüyle cavab verer bir anda.

Bu zora,
bu nifrete,
bu geyrete min ehzen!
Zorakılığ demerem zoru yihan zora men!

14 Ekim 1985

MENE SUAL VERİN

Hegiget hemişe doğdu sualdan,
Derine aparır sual herkesi.
Geribe zamandır...

Ele bil dilden
Harasa govulub sual cümlesi.

Nögteler, vergüller ne geder desen,
Sahta nidalarla dolub kitablar.
Her şeyi bilirik sanki dünenden,
Artıg suallara ne ehtiyac var?

Sualsız kor olar gerçeğin gözü,
Yaşamır,
Dolanır sualsız insan.
Mene sual verin,
sualın özü
Girer hegigetın daş gapısından.

25 Şubat 1986

DERİNLİK

Dedin, Ömrümüzün yolu bir garış,
Yüz ocag söndürür be'zen bir ölüm.
Vallah, gözümüzü açıb yummamış
Gapının ağzını kesdirir ölüm.

Yaşamag ne imiş?

Bilmeden bunu

Ne ile ölçürsen ömrün boyunu?
Yaşayan görmüşem yüz, yüz elli il,
Govug tek boş olub gelb de, beyin de.
Ömrün me'nasını boyunda değil,
Gerek arayasan derinliğinde.

Adam var, sağ sol, solu sağ bilir.
En yahşı, en güzel yaşamag bilir
Her yerde, her zaman baş sayılmağı,
Hırda duygulara yedek olmağı.

Yaşayan herkesden gerek sorulsun:
Leyaget hayatın yolu degil mi?
Neyin bahasına olursa-olsun
Yaşayan, yaşarken ölü değil mi?

Biz bütün günleri son anına dek
Çekib şiresini yaşaya bilsek,
Min şükür deyerik gismetimize.
Verilen ömür de bes eder bize.

Yaşayan görmüşem yüz, yüz elli il,
Govug tek boş galıp gelb de, beyin de.
Ömrün me'nasını boyunda değil,
Gerek arayasan derinliğinde.

14 Ekim 1985

NEYİNSE İLKİDİR, NEYİNSE SONU

Dünya hey fırlanır beleden bele
Zamanı önleyib öten olmasın.
Dünya fırlanır ki, geçmesin ele,
Onun eteyini tutan olmasın.

Dünya fırlanır ki, dönsün bu gerdiş,
İdrakin önünde an eyilmesin.
Dünya fırlanır ki, insan ölmemiş,
Dünyadan dünyaya keçe bilmesin.

Sahlasag bir anlıg yolundan onu
Heyat tezelenmez, yer tezelenmez.
Neyinse ilkidir, neyinse sonu.
Dünya fırlanmasa, son, ilke dönmez.

Dünya fırlanır ki, biz de onun tek,
Fırlanıb ganmayag min bir fe'lini.
Dünya fırlanır ki, tapa bilmeyek,
Onun ne sonunu, ne evvelini.

18 Ekim 1985

İKİ MÜHACİR

*Öz Vetenine mensub olmayan şehs
insanlığa da mensub değildir.*

B.G. Belinski

Derd var ki, benzemir heç hansı derde
Gezdiğim, gördüğüm yad ölkelerde
Vetencin burnunun ucu göyneyen
Adamlar görmüşem ne geder dersen.

Bu veten nisgilli mühacirlerin
Acı taleğine acımışam men,
Be'zen aşkar-aşkan, be'zen gizlice...
Vetene uçurlar onlar her gece
Min rengli ganadlı yuhularında.
Geriblik ele bir derd ki, çekilmez.
Bahg balıgdır ki, yad sularında
Yaşayabilse de böyüye bilmez.

Ulu geçmişimiz... hem gılnc, hem gın.
Bizim hem heyrimiz, hem şerimizdir.
Türbe gebirleri ecdadımızın -
Torpağa işleyen köklerimizdir.
Bu kökün üstünde dayanmayan kes
Yaşayar,

bir boy da ucala bilmez.

AÓan denizinde üze bilse de,
Ferehden bir çimdik pay ala bilmez.
Bir doğma anaya min ögey ana
Tay ola biler mi? ögey - göz dağı!
Kim deyir eynidir, eyni insana
Veten torpağıyla gurbet torpağı?
Min defe güclüdür öz imkanından
Veten torpağının üstünde insan!
Bir veten hesreti - bir ulu nisgill!
Vetensiz yaşamag - yaşamag değil.

Adam tanıyıram, yuhularında
Üzer balıg kimi yad sularında.
Uçar Nyu-York'a, Uçar London'a,
Me'nevi mühacir deyerdim ona!

O, elin içinde eline özge,
Tarihine özge, diline özge,
Havasına özge, suyuna özge
Ecdaddan baş alan soyuna özge,
Doğma ocağına, közüne özge,
özgeye doğma,
Vetenden savay her şeye doğma!

Gürbet ekmegini yeyer mühacir
Veten havasıyla yaşayar ancag.
Ölürken... dizine döyer mühacir,
İsteyi vetenden bir ovuc torpag.

Me'nevi mühacir vetene değil,
Güvener hemişe ancag özüne.
Veten akmegini teper gözüne
Özge havasıyla yaşayar müdam.
O da bir adamdır, bu da bir adam.
O da mühacirdir, bu da mühacir.
Biri torpag ister, biri cevahir,
Biri insan ise... o biri tacir!

GANMAG - GANMAMAG

Bütün ömrüm boyu arılar kimi
Gezetden, kitabdan men şire çekdim.
Bilmeye çalışdım bilmediğimi,
Bunu bilmedim ki, men bilmeseydim,
Neyi uduzacag, itireceydim?

Gazancım ne oldu?
İtirdiğim ne?
Gazancım deyer mi itirdiğime?

Ganmazın gandiğı bir şey var ancag:
Özünü her yerde düz, doğru saymag!
O, ele bilir ki, sehv edebilmez,
Bir müşkül önünde ağıl yenilmez.
Onun bir işinde olmaz bir heta,
Ondan ağıllısı yoh bu dünyada.

Gandinsa... şübheler ve tereddüdler
Ömrünün peykine, dönecek senin.
Gandinsa.. gelbinde dil açan keder
Ezmini, eşgini yenecek senin.
Gananlar ududur batıb derinde,
Gananlar ududur şübhelerinde -
Bağrına çekilen ganma dağından.
Ganmazlar kazanır ganmadığından.
Gandıgca... özümle durdum üz-üze
O da men,
Bu da men.
Kime hagg verim?
Mö'cüze içinde başga mö'cüze.
Ne hakim bellidir, ne de müttehim.
Kaş ganmayaydım.
Özümle üz-üze dayanmayaydım.

Şubat 1985

YUNİS İMRE'YE

- Bir yerde ölüb, bes niye min yerde doğuldu
- Eşginde yanırken yeniden bir de doğuldu.
- Şe'rindeki hikmetli setirlerde doğuldu.
- Bir yerde ölüb, bes, niye min yerde mezarı?
- Her gün gazılır çünkü gönüllerde mezarı.
- Otlarda, çiçeklerde ve güllerde mezarı.
- Efsane mi, gerçek mi, bu insan, nece insan?
- Varlıg sesidir, gopmuş o, Türk'ün
gopuzundan!

Ekim 1985

ÖLÜM

Yaranışdan bilirik, ömre nehayetdi ölüm,
Zamanın hökmü budur: herkese gismetdi ölüm.

Hele derk etmemişik, amma ölümden o tayı,
Bizim idrakımıza gör nece serheddi ölüm.

Ne imiş hikmeti dünyamızı terk eylemeyin?
Ulular söyledi: torpag ile vehdetdi ölüm.

Ne olarmış göresen, sahlaya bilsek zamanı?
Kim bilir, belke de insana bir hörmetdi ölüm.

Ölenin gebrine gan-yaş ahıdıb ağlaşırığ,
Ne bilek, belke şeref, belke feziletli ölüm.

Beşer ölmezse, bu dünya tezelenmez, gocalar,
Bütün insanlıg üçün bir ebediyetdi ölüm.

1 Eylöl 1985

ÖZÜNÜ DİNLE

Dinle bu dünyanı öz üreğinle,
Senet aleminde özünü dinle.
Özgeni dinlesen kökden düşersen,
Sen özün özüne özgeleşersen.
"Özümü kenardan seyr edim" deye
Ne olar, herdenbir çekil teklişe.
Üzbeüz, tekbetek gal üreğinle,
Sen onu dinle!
Tek onu dinle!

1985

□

Heyatdan getsem de, hatiratdayam.
Arzuma hemişe çathaçatdayam.
Üstüme ne geder torpag atılsa,
İşığam, yine de men üst gatdayam.

19 Ocak 1986

□

Neçe söz danışdın sen birce günde.
Yüz sifet gizlenir birce üzünde.
Boşa dolu dedin, sola sağ dedin,
Gatğa gâh gara, gâh da ağ dedin.

Özün başdan-başa oldun bilmece,
Bu hislet hagdan mı sene verildi?
Anlaya bilmirem yüz sifet nece
Senin bir üzüne sığışabildi?

Eylül 1985

□

Bu mö'cüze dünyanın
yeri gandır,

göğü gan.

Hagg-edalet adından
Bağıran celladların
Sesi gandır,

küyü gan.

Bu, ezelden beledir:
Minillerdür hey ahır
Gabilin tökdüğü gan.

1986

MEN MENEM

Dünyanın garışık menzeresinde
Ürek: "dözme" deyir,
Sebr: "döz" deyir.
Eslinde her biri öz cebhesinde
Tamam doğru deyir, tamam düz deyir.

Ne ile bitecek bu cengin sonu?
Üreğim gelebe çalsa, men menem.
Menim cesaretim yenib gorhunu,
Sebrimin daşını delse, men menem.

GEYRET Mİ, AĞIL MI ?

Hanî delilerin, a nenem Nigar,
Namerdler doğuldu bu zamanede.
Dedesi kor olan goç Koroğlu'lar
Özleri kor oldu bu zamanede.
Alı dedemizin gözü kor oldu,
Çağdaş gedaların özü kor oldu.

Töredi Koroğlu delilerinden
Savadlı, bilikli "ağıllılar" hey.
Bu ağıl hünere değil, bes neden
Köle ehtiyata secde gılar hey?

Vahtın havasına baş eğen ağıl
Hava bürosudur, o, ağıl değil.
Sabahı bu günden belleyen ağıl
Bilikdir, arzuya, eşge yol değil.

Onlara özgesi hamıdan yahın,
Onların özleri özüne özge.
Beli, her şeyi var "ağıllıların",
Merdlikden savayı, geyretten özge.

Ele hey deyirsen: - "Ferasetimiz
Çatışmır, ağıllı olmalıyız biz".
Sen ağıl deyende neyi deyirsen?
Meni eğin ağılı istemirem men.

Hemişe danışdığ yerli- yataglı,
Niye azalmadı bir derya derdim?
Bizi ehtiyata çağırın ağılı
Bir çimdik geyrete değışdirerdim.

Geyret azadlıdır, bu amal için
Geyret addımlayıy yer küresini.
Geyretedir değışib yaradan bu gün
Dünyanın siyasi heritesini.

Goy ağıl, geyretin getsin dalınca,
Goy yedek olmasın ağıla geyret.
Ağılınız geyretten geri galınca
Dönür efsaneye, nağıla geyret.

El deyib: "Ağıllı fikirleşince,
Deli vurub keçdi çayı bir anda."(*)
De görek, neyledi ağıllı Hemze
Deliler "huy" deyib cebhe yaranda?

Delilik isterem, ağıllı başdan,
Gar yağar, soyugdur onun tedbiri.
Delibaş ateşdir, o keçer daşdan,
Şumlar daş dözümü, erider sebri.

"Ağıl", "ağıl" deyən boş nağılların
Dalında hemişe gorhu gizlener.
Dünyada açılan bütün yolların
Evveli geyretidir, ahırı zefer.
Bize geyret gerek, bize od gerek,
Ölüme getmeğe iste'dad gerek.

20 Eylül 1985

(*) Ata sözü

DEĞİLMİ?

Ömür başdan-başa, beşikden gebre
Heyatın sevinci, gemi değil mi?
Ölüm bir ömürlük ızdırabların
Ağrının, acının cemi değil mi ?

Me'nevi dünyaya galhıb ucalmag
Ganadlı duyguya gismetdir ancag.
Beleyse, ömürden, günden kâm almag
Herkesin arzusu, kâmi değil mi ?

Ayaglar altında yer oldu tapdag,
Sirrini, meğzini bilmedik ancag.
Tapdag etdiğimiz bu gara torpag,
Ebedi menzilin damı değil mi ?

Damımız üstünde gezer, hey gezer
Here öz gelbince bir menzil bezer.
Torpağı sormagdan etmedik hezer,
Bu da aghlınızın kemi değil mi ?

Öteri menzilde gader hökm eder,
Kimimiz bal içir, kimimiz zeher,
Ebedi menzilde hamı - bir nefer,
Bir nefer özü de hamı değil mi?

Yesentuki (Şimali Kafkasya), 22 Şubat 1986

HARA GEDİR ?

Tebietin sümüşüne direndik,
İligini sorasıyğ, sorası.
Elimizle bu anamız torpağın
Dağlanmamış gören galdı harası ?

Tebiete insan kimi günü yoh,
Zülmümüzden rüzgârı yoh, günü yoh.
Bu dünyanın evveli yoh, sonu yoh,
Var olar mı yohla yohun arası ?

Tale bizim gesdimize gülürken,
Doğanagdan keçe bilmez bu örken.
Torpağın da öldüğünü bilirken,
Söz galmadı bu dünyadan sorası.

İnsan oğlu gazananda uduzar,
Gaderine yazılanı kim pozar ?
Bu dünyanın min sifeti, rengi var,
Gismetimiz ağından çoh, garası !

Yaranışdan biz övladığ, o ana.
Bu sitemi nece gıydığ biz ona ?
Hara gedir o, fırlana-fırlana,
Sinesinde çalın-çarpaz yarası ?

1986

ÇAŞIB MENİM KİMİ...

Kiminse ezabı, felaketiymiş
Seadet guşunun yemi, sen deme.
Onun da sonu var, gemle gurtarır
Her günün, her ayın demi, sen deme.

Ölüme gedirik doğulan anda,
Ele bil tersine dönür zaman da.
Neyinse izine düşüb tapanda
İtir bu dünyanın cemi, sen deme.

Hamı ele bilir bir o, beş menem.
Her yerde, her zaman ancag baş menem.
Ele bilirdim ki, tek çaş-baş menem.
Çaşıb benim kimi, hamı, sen deme.

Köçüb rö'yalara ümidlerimiz,
Değişib yerini heyir-şerimiz.
Vallah, özümüzü unutmuşug biz,
Uçub ağlımızın damı, sen deme.

Enişin ardıdır her dik, her yohuş,
Tufan dediğimiz sükutdan gopmuş.
Atalar düz deyib, ters goyulubmuş
Bineden dünyanın hımı, sen deme.

15 Haziran 1986

GEN DÜŞE

Açammadım bir gapını ezabsız,
Heç olmadı keder menden gen düşe.
Ömrüm boyu bir dileğe can atdım;
Suladığım sünbülüne den düşe.

Keçdim neçe dolanbacdan, dolaydan,
Seçilmedi gün hefteden, il aydan.
Bağırırım, içimdeki haraydan?
Buz bağlayan köüllere ün düşe.

İndi daha doğuşürem dözümle,
Öz elimle özümedir bu hemle.
Dözüm bitdi, gorhuram ki, özümle
Gederimin arasına gan düşe.

Gan gohuyur zamanenin yelleri.
Gum getirir, lil getirir selleri.
Neyleyirem, gem möhürlü illeri
Gismettime gözlediğim an düşe.

Öz yolunu heç azmadı bu gerdiş.
Zemim yandı, tahılımlı biçmemiş.
Ne olar ki, bu dünyadan köçmemiş
Menim hesret güzeyime gün düşe.

7 Şubat 1986

AMAN HEY

Sevgim mene ganad verdi, uçurdu.
Men özümden yuharıyam, aman hey.
Sen gelbimde gelbim kimi vurmasan,
Bütöv değıl, men yarıyam, aman hey.

Öz elimle möhürlenir günbegün
Öz elimle bağladığım bu düğün.
Eylecini geyb eleyen bir ömrün
Geza vuran gatariyam, aman hey.

Nişan aldım, men hedefi görmedim.
Zerer gördüm, bir yol ne'fi görmedim.
Öz hissimden o terefi görmedim.
Öz-özümün çeperiyem, aman hey.

Sen yohsansa... men bir heçem, hederem.
Senin üçün bir taleyam, gederem.
Sevgim geder, mehebbetim gederem,
Men özümün inkariyam, aman hey.

Yesentuki, 8 Şubat 1985

ÖZ-ÖZÜNÜ AŞMADIR

Heyat - başdan ayağa,
Düğündür, dolaşmadır.
Ömür yolu - özünle
Vuruşdur, dalaşmadır.

Yorulduğ zaman-zaman
Bu vuruşdan, bu galdan.
Ömür yolu - meçhûldan
Me'luma yol açmadır.

Ömür yolu gara, ağ,
Çoh çetindir baş açmag
Gah özünle barışmag,
Gah özünden kaçmadır.

Artdıgca günahımız,
Bizi yakdı ahımız.
Eşgdir penahımız
Eşg - özünü aşmadır.

3 Mart 1986

ELÇİYEM

Gismetimin oğrusuyam, doğrusu,
Zahirdese men "tohanam", "alçıyam".
Barmağımı yalamadım bal tutub,
Başgasına bal paylayan balçıyam.

Elindeyem, men tutulmuş ov kimi,
Şuşededir benim canım dev kimi.
Sen çevirdin taleyime sevgimi,
Men taleyin yedeğinde yolçıyam.

Bu dünyadan hoş bir sifet, üz umdum,
Can yangımı yelpikleyen söz umdum.
Önümdeki saadete göz yumdum,
Sabahıma min fal açan falçıyam.

Bir eşg ile men düşmüşem yollara,
Niyyet hara, menzil hara, yol hara ?
İçimdedir gece, gündüz, ağ gara,
Öz ağımdan öz garama elçiyem.

1986

KÖHNE DERDLE MEN

İçdim bir nefese, yumub gözümü
Ömrün badesini gurta-gurtla men.
Bir vaht deyerdim. ki, ölüm uzagdır,
Belke giyamete galdım gurdla men.

Sevgimden özüme bir gala gurdum.
Ömrü bu galada men başa vurdum.
Dünyanı özüme haram buyurdum.
Yaşadım heyatı tek bir şertle men.

Bu yerde kelefim yaman dolaşdı,
Gerez zurna çaldı, inam gol açdı,
Neynim, üreğime şübhe yol açdı,
Bacara bilmedim o namerdle men.

Gögün yırtığı yeri düşdü başıma,
Soyug su gatdılar isti aşıma,
Her gün bir teze derd çıhdı garşıma,
Bir gece yatmadım eski derdle men.

1985

GATARLARDA GECELER

Hesretini içinde boğan geribler kimi
Yaman hüznü olur vağzallarda geceler.
Sebebi bilinmeyen dumanlı keder kimi
Geriblik, kimsesizlik vağzallarda geceler.

Burda heyat ele bil
Düşünür derin-derin.
Vağzallar sahilidir şehir denizlerinin.
Şehir burda gurtarır,
Şehir burdan başlanır.
Keder burda gurtarır,
Keder burdan başlanır...
Uzagdaki gatarın esrarengiz fit sesi
Ayrılığın,
hesretin

gem çileyen neğmesi !
Özge dünyadan gelir ele bil ki gatarlar,
Bize tanış olmayan köhne sernişinleri,
Keçib kendden, şehirden son megsede çatarlar.

Nedir gören, gatarın son menzili, son yolu,
Orda, burda geceler...
Vağzaldaki yolçular, yuhulu gözlerle
Sayıb degigeleri,
Regemleri höcceler.
Her kes öz gatarını - taleyni gözleyib
Vağzallarda geceler.
Gözümüzde arzumuz, könlümüzde kamımız,
Ömür gatarlarında yol gedirik hamımız.
Önümüze gah yeşil,
Gah da al ışık çahr.
Bu dolaylı yollarda
Kimi yuhulu çahr,
Kimi de oyag çahr.
Uçur, taleleler uçur,
Gatarda...

Sernişinler

Talelerden hebersiz
Eyleşib öz yerinde...
Kimi düşür,
Adı da, ünvanı da bilinen
Paytaht şehirlerinde,
Kimi düşür,
Tanınmaz yarımdayanacagda.
Kimini gül-çiçekle
Hele garşılayan var.
Kiminin ne getdiği,
Ne geldiği duyular.
Yol gedirik gatarda
Gatarlar gatar-gatar.
Kimi öz arzusuna
Tamam çatar,
Tam çatar.
Kimi yarımçıg çatar...
Yata bilmez,
Esneyer vağzallarda geceler.
Ömürler, menzili gözleyen yolçu kimi
Gatarlarda geceler.

Kasım 1971

TABUT GEDİR

Tabut gedir ağ avtamabilde,
Tabut gedir, ardınca geden yoh.
- Sizlerde bu adet mi?
Deye tez heber aldım.
- Yoh, yoh! - dedi.
- Bes birce nefer tabutun ardında neden yoh?
Vahtında, ya erken
İnsanı, bu dünyadan o dünyaya köçürken
Dünya gapısından yola salmag için indi,
Bir dostu, bir hemkarı, gohum-gardaşı yoh mu?
Tabutuna heç girmedir bir kes,
"Efsus!" deye ardınca onun sepmek için bes,
Gözlerde meğer göz yaşı yohmu?
İnsan gedir, insan,
İnsan bu cahandan.
Dursun telesenler,
Hörmetle goy ötsün
Tabutun önünden,
Her bir kes için var ahırda bu günden.
Dostum dedi: - Ganun ohuyur her şeye meydan.
Adetleri mehv eylemişik ganun adından.
Adetleri esrin odu yandırdı, dağ etdi.
Tabutların ardınca düşüb getmeyi ganun
Çohdan yasag etdi.
- Neçin?
Dedi: - Yollardan eğer izdiham ötsen
Derhal hereket gaydası alt-üst olar, elbet.
Dehşet, bu da dehşet!
İnsan eğer insanlığ için borc ödeyirse,
Ünvanı geder-gelmez olan insan önünde
İnsan baş eyirse,
Ganun da sükut etmeli!

Ganun ne demektir?

Ganun özü - insanlığ için borc ödemektir!
İnsanlığın öz gaydası alt-üst olunursa,
Dözmek!

Buna dözmek?

Ganun ve nizam namine eyvah!
İnsanlığın öz gaydalarından mı el üzmek?
Neyçün de çiyinlerde değil, avtomobilde
Getsin bu cahandan
Eşya kimi insan ?
Bes harda galıbdır ürek, insan ?
Sevgiyle gelir bilmeden insan bu cahana;
Sevgiyle de getsin bu cahandan gerek insan.
Tabut gede bilmez teker üstünde dayan, dur!
Men gördüm, onu çiyinime almag mene borcdur.
İnsan bedeninden cücerib ayrılır insan,
Goy çiyinimiz üstünde de getsin bu cahandan.

Yollar hamısı son yola üz tutmuş iken, sen
Yol gaydalarından danışıp söz üyüdürsen...
Ganun neye lazım, o, ürek gesdine dursa -
İnsanlığı gesden unudursa ?
Ganun neye lazım, o, od almırca ürekden ?
O cücermirse dilekden?

Ganun özü ganunsuz olur neğmetek hergah
Gaynanmasa gelbde, o alovlanmasa dilde.
Tabut gedir ağ ovtomobilde.
Tabut değil,
İnsanlığ, edalet gedir ağ ovtomobilde.

Gerbi Berlin, Ağustos 1972

ŞAIRLER

Şaire heykeller goyulan zaman,
Deyirler, ona bah, ne bahtiyarmış.
Ancag demirler ki, men yaşayırken,
O öz sinesini masaya germiş.

O keçib canından ömre gıyanda
Senin neş'elerin aşib-daşırdı.
O ki yaşamırdı sen yaşayanda,
Senin yerine de o alışırdı.

Deryanın dibinden çıkarılmamış
Tanımag mümkün mü mercanı, dürrü?
Sen hesed aparma o daş heykele,
Ömürden sonradır o daşın ömrü.

Şairler, şairler, birce söz üste
Sübhedek yahdınız üreğinizi.
Sizi görmediler heç vaht diz üste,
Geribe yaradıb tebiet sizi!

Hamıdan geç yatıb, galhdınız erken,
Ağardı dan yeri gözlerinizde.
Min ezab çekdiniz siz yaşayırken,
Ölüb yaşadınız sözlerinizde

Zamandan-zamana meslekinizi
Keçirib yaşatdı neğmeleriniz.
Adi bir çocuk da aldadar sizi
Heyal dünyasında yaşadınız siz.

Bir kam almadınız siz ki doyunca,
Size hoşbeht deyən tanımır sizi.
Heç kes çekebilmez ömrü boyunca
Sizin birce günde çekdiğinizi.

Dünyanın elinden dad çeken zaman
Heyal kölgesinde daldalandınız.
Şahların, çarların saraylarından
Alçağ dahmaları uca sandınız.

Ölümden, sürgünden gorhmayıb asla
Yanıb özünüzü oda atdınız.
Ürek ganınızla amalınızla
Zindanlar küncünde söz yaratdınız.

Te 'gible geldiniz daim dōş-dōşe,
Yolunuz hagg yolu, hegiget yolu.
Bu da geribedir,
Sizin hemişe
Cibiniz boş oldu, gelbiniz dolu.

Sözünüz, gesdiniz çıhdı sınağdan.
Ötüb hagg neğmesi, hagg oldunuz siz.
Yaşamag namine keçmeyib haggdan,
"Enel-Heg" söyleyib soyuldunuz siz.

Lağ edib gülende hagga yalanlar
Siz de zamaneye, dövre güldünüz.
Gah gizli, helveti, gah açıg-aşkar,
Gah da duellerde öldürüldünüz.

Dünyanı gezdiniz siz oymag-oymag,
Ferehin içinde gem gördünüz siz.
Adi garişgaya gıymayıb, ancag
Be'zen özünüzü öldürdünüz siz.

Sizindir dünyanın sine dağları,
Bu dağlar içinde kâma çatdınız.
Siz hey yana-yana garanlıqları
Könül odunuzla işıglatdınız.

Zahım zülmünde de naşıdır, naşı,
Ahı, ezabdan da zövg aldınız siz.
Zahımlar, cahiller her addımbaşı
Sizi alçaltdıgca ucaldınız siz.

Sanmayın özümü sanıram yegin
Bele şairlerin cergesinde...

Yoh!

Ahı, benim kimi şairciklerin
İlhamı az olur, iddiası çoh!
Şair - fikirlerin çırpınan seli,
Şair - hegigetin mügennisidir.
Şair - tebietin danışan dili,
Şair - cemiyetin üsyan sesidir.

Şair - zamanenin, esrin vicdanı,
Şair - tarihlerin şerefi, şanı.
Şair - bu dünyaya zamanın sözü,
Şair - hegigetin, haggın güzgülü.

Bütün milletleri siz anlarsınız,
Sizsiniz ürekden seven onları.
Vetene gelince, mecnunlarsınız
Veten mecnunları, el mecnunları.

Mecnunlug gözeldir!
"Bu nedir?" deye
Her cahil anlamaz bu ülviyyeti.
Yazığ o kese ki, yohdur bir şeye
Ne sonsuz nifreti, ne mehebbeti!

Yohdur belesinin mesleki, yolu,
Gelbi ehtiyatdan çilik-çilikdir.
Düşmenin nifreti değil gorhulu,
Dostun soyugluğu düşmençilikdir.

Be'zen yihıldınız,
Ancag çelikden
Kömek ummadınız ağır günde de
Hemişe geçdiniz biganelikden,
Ürekle öldünüz siz ölerde de.

Kasım 1969

SÜKUTU YAZABİLEN...

İçimdeki sükutu - o sessiz gışgırığı
Kim eşidir?
Men özüm...
Cavabı tapılmayan sorgular düzum,düzüm.
Bütün suallarımı bükerek sükutum
Geleceğe atmışam.
Onun düşdüğü yerde her arzuma çatmışam.
Bele sükut naledi, gışgırığı, haraydı...
Sükutu yazabilen magnitofon olaydı...

1978

Ömür yolum - içimdeki vuruşlarım.
Mübarizem - tale ile yarışlarım.
Gederimin yazıları - alınımdaki gırışlarım.
Kaş onları pozan ola!

Tutuşmuşam, çahmag yohdur alışmağa.
Gaynayıram, teperim yoh, ne coşmağa, ne daşmağa.
Üreğimin sözlerini oba-oba danışmağa
Dede Gorgud timsalında ozan ola,
Bir geribe yuhu gördüm, isteğimce yozan ola!

1977

GIZIMA

(Kızım Gülzarın düğününden bir kadar sonra yazılmıştır.)

Gelirsen, gedirsen...

Gözüm üzünde,
Bilmirsen ne sorur, ne deyr atan.
Üzünden, gözünden,
her bir sözünden
Gelbini ohumag isteyir atan.

Gelirsen, gedirsen... Heç ne sormuram
Bahışlar danışır, bahışlar ancag.
Bilmek isteyirem, a benim balam,
Seni isidirmi gunduğun budag?

Gınama, beledem men bu heyata,
Kim çerhi geriye dönderebilmiş?
Övlada gızıldan taht verer ata,
Gızıldan behtini kim verebilmiş?

Gelirsen, gedirsen.

Değişmiş bizim
Sözümüz, sorgumuz...
Bu sen,
bu da men.

Ele gelirsen ki, ele bil gızım,
Bu evde doğulub böyümemişen.

Biraz yad olmusan,
Biraz utancag.
Evvelki erkini isterem yine.
Gelende gonagsan, gedende gonag,
Ne tez özgeleşdi bu ocag sene?

Senin hisletin de nece değişdi,
Deme gileyliyem, yoh, yoh, şadam men.
Sev ki, sevilesen...

Bizimki keçdi,

İndi senin üçün narahatam men
Goru her lekeden mehebbetini,
Her yerde,

Hemişe

her zaman, gızım.

Arhan - atan evi...

Seadetini

Yalnız er evinde tapasan, gızım.

Mayıs 1978

GARABAĞ ATI

1956-cı ilde İngiltere kraliçasına Garabağ
atı - "Zaman" hediye gönderilmişdi.

Cıdır düzü...

Sinesinde at oynaglar,

Cıdır düzü

İğidliğin arayışı

Üstünde de nal lepiri möhür bağlar.

Garabağın cins atları

hünerimin kişnertisi,

Toppuzların gurultusu,

Gılıncların parıltısı,

Neşter sesi!

Garabağın küren atı

Döyüşlerde arhasıdır

Koroğlu'nun,

Bayandur'un.

Cilovunu gemirdi mi,

hüneriniz varsa eğer o gızmamış,

Gamçıların hedesine dayandırın!

Kişnedi mi o uçacag.

Kişnertisi - ganadları!

Gamçı vurma!

Gamçı yola getirir mi cins atları?

Zaman keçdi,

Zemanemde "Gırat", "Dürat" - "Zaman" oldu.

İğidliği kitablara köçürüldü.

Yaddaşlarda unutuldu.

"Zaman" atım, aman atım!

Avtomobil zamanında

Niye ahı senin adın "Zaman" oldu?

Geriye mi döndü zaman,

Meğer raket - kaman oldu ?

"Gırat", "Dürat"

İndi nedir?

Ekzotika, eksponat!

Dövrümüzde ne demekdir

Kral, ya da kraliça?

Öz evvelki hökmünde mi

bu gün yene

Britaniya'da kraliça?

Kraliça Yelizaveta

Yellendikce

arasında göğün, yerin,

Nefes alır havasıyla

Ötüb keçen temteraglı esrlerin.

O beyenmir

Asfalt üste guşteş süzen maşınları,

Göyde gezen maşınları.

İsteyir ki,

Esrin deli sür'etini unuda o,

Keçen esrin duyğulara sığal çeken

Ahengine dem tuta o.

Karetada seyre çıxır,

At sahlayır

O, dünyanın ölüsünü

kefenlemek evezine

Sabahının körpesitek gundaglayır.

Öz köküne gayıtmagla

güman edir

Öz esrini gabaglayır.

Ekzotika vurğunudur

Kraliça Yelizaveta.

Seyahete çıhan zaman

gamçı vurmaz o her ata!

Meyl salıb Garabağdan

Töhfe kimi getirilen

Keher ata!

"Zaman" yatmır ipe, sapa,

Direk olub kişnertisi yere göğə.

Ne gamçıya boyun eğir, ne hedeye.
O gemirir cilovunu,
Kraliça seyr eleyir genden onu,
Ayagları eşir yeri,
Yahın goymur hendevere mehterleri.
Ne etmeli?
Gelir bir-bir
Cıdırlar'da ad gazanan
Rekord vuran miniciler.
Ne faydası,
O ram olmur.
Kraliça aram olmur,
Gezeblenir:
- Britaniya'da yoh mu meğır
birce kişi, -
Ram eyleye bu ölmüşü ?
Kraliça yana-yana
bahır ona
Ceyran kimi duruşuna,
Hirsle yeri eşmesine,
Heyran galır
Kişneyende gur sesine.
At duyur ki,
Gözelliğı heyran goyub
Maddım-maddım bahırları,
Neçe-neçe yarışlardan
Gelebeyle çıhanları.
Bele heyran bahışlardan
O iğrenir,
İsteyir ki,
belindeki
Onun ceyran hüsnüne yoh,
Gaçışına,
Yürüşüne heyran gala.
İsteyir ki,
Ayağının altındaki

Böyüdüğü torpag ola
İsteyir ki,
belindeki
Yarışlarda nemer alan jokey değıl,
Vuruşlarda zefer çalan
iğid olsun!
İsteyir ki,
yüyenini gemirende
Cilovunu çekib yığan
iğid olsun.
İsteyir ki,
sahibi de
Atılmaya belden-bele.
Kişneyende
sahibi de
Kişnertiye cavab vere
Koroğlu'nun ne'resiyle.
O, belinde kraliça gamzesi yoh,
Vuruş ister, hüner ister.
O, belinde
Aynalı Hecer ister.
Günler keçdi, aylar ötdü,
Garabağ'ın köhlenine
Gışda kişmiş,
Yazda yaşı ot verdiler.
Seher-seher
Çemenlerde gezdirdiler,
O yemedi, o içmedi.
Gızıl yüyen laggıldadı çenesinde,
Dolandıgca yad toprağın sinesinde
Arıladı o günbegün.
Hiffetini çekirdi at
Şahbulağın
Cıdır Düz'ün.
Üreğinde

Sarı dağdan inen daşın
sesi dindi,

Gözlerinde
Daşaltı'nın ağ suları
gilelendi.

O dözmedi,
Yoh, dözmedi,
Bu hiffetde çoh hikmet var.
Yad iglime döze bilmez
Öz-özünü atmıyanlar!

Şeki, Ağustos 1976

Men dünyanın bir parası,
Bir parçası, git'esiyem.
Birce yerde ölüb ancag,
Min-min yerde bitesiyem.
Men bilirem güdretimi;
Öz-özümü ötesiyem.

Egidemin gur sesini,
Ganadlanmag hevesini,
Üreğimin neğmesini
Çoh ötmüşem, ötesiyem.
Men bilirem güdretimi;
Özümü de ötesiyem.
"Güneş bayrag, göyler çadır"(*)
Arzu mene genden bahır,
Nece olsa evvel-ahır
Men ona da yetesiyem.
Men bilirem güdretimi:
Öz-özümü ötesiyem.

Mart 1978

(*) Bu cümle Orhun yazıtlarından alınmıştır.

AY GİDİ DÜNYA!

*Atom ve neytron bambaları ile dünyanı
hedeleyen Amerika irticaçılarına(*)*

Gözümü açalı bildim, anladım,
İnsanı üyüden değirman değil,
Bes nedi dünya ?
Özünden soruşdum, susdu, dinmedi,
esnedi dünya.

Bizi dinlemedi, özü danışdı,
Yangısı danışdı, gözü danışdı,
Dünyanı te'kidle hedeleyenler
"Men, men" - deyenler

Dünyanın betninden atom çhartdı.
Özünün malını özüne satdı,
Atomun zerbinden inledi dünya.
İndi de insanı dinledi dünya.
Bes indi necesen, ay gibi dünya ?

Şubat 1977

KİÇİK PENCER

*Böyük Şotlanda şairi R. Burns'in doğulduğu
ve yaşadığı evin çox kiçik bir penceresi var.
Çünkü o zaman pencere ne geder çox ve
böyük olardisa, ev sahibi bir o geder çox
vergi vermeli idi.*

Ayırmag çetinmiş heyirden şeri,
Güneş ışığına vergi goyuldu.
Adamlar kiçilti penceresi,
Balaca dahmalar ışığız oldu.

Hemişe insanın haggi yeyilmiş
Edalet değilmiş zülmete, zülme.
Güneşin ışığı müfte değilmiş,
Onun da sahibi var imiş deme.

Güneşin ışığı başlara sergi,
İnsan ne çekmedi ganundan yana.
Güneş ışığına alınan vergi
Herçlendi cəhalet garanlığına.

Gelbi ışığ ile dolan şairin
Gismeti evitek bir zülmet oldu.
Arzusu azadlıg olan şairin
Gazancı hemişe esaret oldu.

Kiçik pencereden bahdı dünyaya.
Bütövlük yoh oldu, bölündü her şey.
O bahdı güneşe, o bahdı aya,
Çerçive içinde göründü yer- göy.

Ümidi, arzusu galdı yarıda,
Düşdü çerçiveye arzuları da.

(*) Kızıl Rus emperyalizminin baskılı devirlerinde bu tip epigraflarla
şairimiz mesajlarını kamuflə edərdi.

Ancak muhatabının kim olduğunu Azərbaycanlı okuyucu çok iyi anlardı.

Dr. H. Ahmed Schmiede

Barıta çevrildi üreğindeki,
Ateşe ne ölçü,

ne daş, ne çeki ?

Duyacag,

görecek,

yanacag,

teki,

Sinede daş değil, bir ürek olsun.

Zamanın elinden ne gemler yedi,

Yene de dünyadan üzü dönmeydi.

Derdini neğmeye çevirib dedi:

- Dünyanın derdleri gelbe yük olsun.

Arzular hemişe zülmeti yarmış,

Gelecek günlere salam aparmış.

Göz eğer görürse...

Ne fergi varmış

Pencere ya küçük, ya büyük olsun.

Şotlanda, Era, Ekim 1978

DÜNYANIN

Baş çharmag hem çetindir, hem asan

İblisinden, meleginden dünyanın.

Adem satdı bir buğdaya cenneti,

Tora düşdü keleginden dünyanın.

Ne gözeldi, ürek geniş, söz açg,

Yaşamadım bir sevdamı yarımcıg.

Ezab adlı değirmandan narın çıh,

Keçecekseñ eleğinden dünyanın.

Arzum için bir meleyen cüyürdüm,

O tepeden bu tepeye yüyürdüm.

Niye gorhum kefeninden ?

Ne gördüm

Beşiğinden, beleşinden dünyanın ?

Ey Behtiyar, zaman ömrü erider,

O dünyaya getmemişden çürüder.

Arhasınca palaz kimi sürüder

Berk yapışsan eteğinden dünyanın.

1977

DÜNYA

Yolunda sabitdir, ancag insanı
Gah yohuşa salır, gah düze dünya.
Bir üzü gecedir, bir üzü gündüz,
Dayanıb özüyle üz-üze dünya.

Gah seni var sanır, gah da yoh sanır
Özü öz içinde gizli sahlanır.
Gah zarafat edir, gah acıglanır,
Tepeden dırnağa mö'cüze dünya.

Özü müemmadır, sözü tapmaca,
Oğul isteyirem ondan başa aç.
Ahıla ahıldır, gocaya goca.
Cavana görünür tepteze dünya.

Behtiyar, gudretin egle güvendi,
Göylerin esrarı yerlere endi,
Bir tükden asılıb taleyi indi,
İnsan emeline kaş dözə dünya.

Mayıs 1970

BEHANEDİR

Dişlerim töküldü, saçım ağardı,
Yaşın ne günahı, yaş behanedir.
Taleyim daş atdı, başımı yardı,
Buna daş neylesin, daş behanedir.

Be'zen baharda da saralır yarpag,
Taleyn elinde her şey oyuncag,
İnsanı öldüren eceldir ancag,
Azar da, bezar da boş behanedir.

Lağ etme bedbehte, gülme nakâma.(4)
Bedbeht can atmagla yetişmez kâma.
Behtimden gar yağdı ömür bağçama,
Buna gış neylesin, gış behanedir.

Men guzeyli oldum, arzum güneyli,
Ona çatamadım, çalışdım heyli,
Behtiyar, behtinden oldun gileyli,
Bu da senin üçün hoş behanedir.

1965

□

Menim gismetimdir alatoranlıg
Geceyle gündüzün arasındayam.
Gurulur içimde mizan-terezi
O gözle bu gözün arasındayam.

Yollar ayrıcında çoh talanmışam,
Fikirler elinde haçalanmışam,
Tepeden gorhmuşam, düzü danmışam,
İndi dağla düzün arasındayam.

İlişib galmışam gem çalasında,
Bir güzel tilsimin daş galasında,
Hemişe dehlizin astanasında,
Bayırla dehlizin arasındayam.

Behtiyar, sineden neçe "men" keçir,
Biri derdli keçir, biri şen keçir,
Meftilli(6) çeperler sinemden keçir,
Bakıyla Tebrizin arasındayam.

Mayıs 1969

İNSAN - GÖYDE AY KİMİDİR...

Çemenlikde gül-çiçeğin
Sağ-solunda elefi var.
Dünyada her bedbehtliğin
Hem zereri, hem nefi var.

Vaht hakimler hakimidir,
Heyat, varken yoh kimidir.
Yaydan çıkan oh kimidir,
Her ömrün öz hedefi var.

Ürekdedir sözün kökü,
Ayrabil tükden tükü,
Çoh ağırdır meslek yükü,
Çeke bilsen şerefi var.

Ürek fikrin tilsimidir,
Her gati bir lay kimidir.
İnsan - göyde ay kimidir,
Görünmeyen terefi var.

Haziran 1978

GARA GUTU

Amerika jurnalisti Devid Rorvik "Dünen değenek, bugün gara gutu" megalesinde gösterir ki, Amerikada adamları muti robota çevirmek için her vasiteye el atırlar.

Merkezi keşfiyyat idaresi adamların danışığını yazmag için "gara gutu"lardan istifade edir.

Merkezi Keşfiyat İdaresi deyildiğinde KGB nezerde tutulmuşdur. Şiirin yazıldığı tarihte (1975) bunu açık demek olmazdı.

("Literaturnaya Gazeta", 8 Ocag 1975)()*

Rovik deyir:

Ötüb keçdi değenekler zamanesi.

Gelib çatdı,

Dodaglarda, gulaglarda

dögenekler zamanesi.

Eyni sözler dodaglarda cadar oldu.

Gulaglarda gabar oldu.

Dediler ki, bir mehraba el açmalı,

Bir cıgırla dağ aşmalı,

Eyni sözü eşitmeli,

Eyni sözü danışmalı!

Eyni sözler gulagları dögecedi,

Ötüb keçdi değenekler zamanesi,

Gelib çatdı dögenekler zamanesi.

Gulağımız yağır oldu,

Öten günler bu günlerden fağır oldu.

Dögenekler değenekden ağır oldu.

Küçelerde,

menzillerde,

Hotellerde: gara gutu

Fikirlerin

Arzuların dar tabutu!

Ora getme, geriye dön: gara gutu!

Kibrit boyda magnitafon: gara gutu!

Öz doğmaca menzilinde

Üreğini danışdırma sen dilinde!

Siyasetler pillesile

Reyasete galhanların
Çirkabına bulaşarsan.

Öz dilinden dolaşarsan!

Her şehirde her otagda,

O bucagda, bu bucagda

izler seni gara gutu!

Fikirlerin, arzuların dar tabutu!

Senin haggın: gutulardır.

Hagg önünde eğil,

eğil!

Tek özün mü? Heyir, heyir!

Beynindeki fikirler de,

Gelbindeki duygular da

senin değil,

senin değil!

Basdı bütün memleketi

Gutuların vahimesi.

Üreklerde doğulmamış

tez boğuldu

Fikirleri gülleleyib

Heyalleri öldürdüler,

Tökülmedi ancag ganı.

Düşünenin yanan gelbi:

Fikirlerin gebristanı!

Bir ürekte yüz-yüz gebir!

Kime vererek başsağlığı ?

Ölenlerin sahibi yoh!

Biz işğl fikirtiler,

Bir fikirsiz, egidesiz

gulbeçeye(8) gul olmuşug !

Ayaglara yol olmuşug.

Bahın bize, görün bizi,

ne gündeyik.

Heç bilmirik, ne meslekte,

ne dindeyik.

Biz hamımız

Kibrit boyda

gutuların içindeyik!

1975

YAHŞI Kİ BİLMİRİK...

İmkânın heddini bilse de insan
Heyala, arzuya yine teşnedir.
Bizi yuhularda kama çatdıran,
Arzunu güldüren yuhular nedir?

Sonsuz arzularla heyat ten olsa
O şirin olmazdı yuhular kimi.
Yuhular hemişe eğer çin olsa
Yaşamag insanı bezdirmezdi mi?

Ömrümüz boyunca, heyirden, şerden,
Könül, bir mö'cûze gözleyir nese.
Yaşamag, ezaba dönerdi,
herden
Heyala gelenler başa gelmese.

Heyal - govuldugca kaçan bir peri
Be'zen kül üfürür gözlerimize.
Ahl elimizden negid günleri
Nisye geleceği behş edir bize.

Al-elvan boyalı düşüncelerden
Be'zen yol salırgı toy-düğünlere.
Ganadh, ganadsız yuhular be'zen
Şeker damcılar acı günlere.

Yuhular goyunundan gol acıb gonag
Arzu gülşeninin çiçekliğine.
Bu ki günah değil... Be'zen aldanag
Şirin yuhuların gerçekliğine.

Ürekte doğulan sirli bir sese
Uyurug...
Bilmirik hardandır bu ses?
Eğer öz yuhumda uçan menemse
Onda çarpayıda yatan kimdi bes?

Biz hele bilmirik nedir bu ahın? -
Dolan, o terefdan boşalır yine.
Biz hele bilmirik öz dünyamızın
Bu tayında ne var, o tayında ne?

Çoh şeyi bilmirik,
Sirler gat-ba-gat.
Bitmesin insanın arzusu, derdi.
Yahşı ki, bilmirik...

Yohsa bu heyat
Nece adileşer, sadeleşerdi.

1980-81

□

Her ömrün sonunda,
Son anda yalnız
Nece yaşamağı derk edirik biz.
Ganrılıb ölümün astanasında
Bir de boylanır heyat terefe
- Başga cür yaşardım - deyirik onda -
Dünyaya gelseydim ikinci defe.

Bizimle beraber gedir torpağa
Ömrün zirvesinde düşündüğümüz.
B yJirri birine pııldamağa
Ne macal tapırır,
Ne imkan,
Ne söz.

Ağustos 1981

GEYRET

Kitablar okudun, mekteb bitiridin,
Nece müellime imtahan verdin.
Vezife tahtına çıhandan beri,
Gezdin şehirleri, memleketleri.

Görürüm, maşallah, bol savadın var,
Her yerden, her şeyden me'lumatın var.
Bunları bilmekle çox öğrenme sen,
Heberin var mıdır bes öz-özündən? -
Öz doğma kendinden,
Öz el-obandan?
Eslinden, kökünden, ulu babandan?
Böyük dahileri ezber bilirsen.
Özgeler önünde çox eğilirsen.
De neçin?

Bilikden, savaddan gabag
Geyret isteyirem men senden ancag.
Bilik alınmadır, biliğe ne var
Onu zehmetle de gazanmaq olar,
Çetindir geyreti se'yle gazanmaq
Eğer mayamızla bir doğulmasa...
Vallah, biliklerin bir faydası yoh
Onu herclemeğe geyret olmasa.
Ahtarma edada, gözden sen onu,
Sanma ki, o senin öz elindedir.
Geyret paltar değil, geyesen onu
Geyret geyretlinin emelindedir.
Amma geyretinin nagisliğinden
Şikayet eleyen görmemişem men.
Kaş ele bir cihaz keşf edileydi
Gandaki geyreti ölçebileydi.
Anda şerefsizler rütbeğe minmez,
Onda emel üçün söze ne hacet,
Onda öz yerini tutardı her kes,
Gapılar dalında galmazdı geyret.

Ağustos 1984

CAVAB

*İranda Azərbaycan halğının milli varlığını
danan, halgımızı farsların tör-töküntüsü
hesab eden "alimler" peyda olmuşdur. Bun-
lardan biri de milliyetce Azərbaycanlı olan
Yehya Zekadır.*

Özge gapısına daş atan - azgın,
Sen özge daşını özüne atdın.
Özgeye genimi çox eşitmişik,
Özüne genimi sen mi yaratdın?

Nedir bu böhtanlar, bu uydurmalar?
Fitne kökündedir çaldığın bu saz.
Siyaset fitine könülsüz, naçar
Zaman oynasa da tarih oynamaz.

Zamanın süzgeci narından narın,
Keçirir her sözü neçe elekden.
Özüne galacag uydurmaların,
Gördün mü zir-zibil keçe elekden?

Men yahşı bilirem megsedin nedir,
Uydurma tarihin meramı neymiş.
Nesimi, Füzuli, Hetai, Sabir
Deme Firdovsi'nin yetimleriyle.

Senin şanın hanı, şerefin hanı?
Eğilme özgeye öz menzilinde.
Nenen bayatını, anan laylanı
Niye çağırmadı bes fars dilinde?

Altay dağlarını baban aşanda,
Ağan bu çür'eti heç danmamışdı.
Gorgud öz dilinde neğme goşanda
Se'di'nin gezeli yaranmamışdı.
Tarihler yaradıb tarihden gedim

Bu halgın gılınıcı,
Bu halgın sözü.
Bes nece oldu ki, ey dönük alim,
Biz oldug özgenin tör-töküntüsü?

Cırtıdan nağılını danışdı nenen,
Bu nağıl ganana ibretidir bu gün.
Dive eğilmedi Cırtıdan...

Amma sen
Garga gabağında serçeye döndün.

Ey sözünden emin, özünden razı,
Yalanı söyledin kimin adından?
Ananın laylası, atanın sazi,
Babanın ocağı çıhdı yadından?

Anan duasında dedi: "Ya Allah,
Balamın hemişe üzü ağ olsun.
Ele yaşasın ki, el ona penah
O da el-obaya bir dayag olsun".

Dayag olmalıyken öz eline sen,
Elin küreğinde bir bıçag oldun.
Sen iğid olmalı, er olmalıyken,
Özgenin elinde oyuncag oldun.

Bu halda sen kimsen, neçisen, düşün,
Halğının başında özge yumruğu!
Ömrünün, gününü goltugda sürdün,
Seni isitdi mi özge goltuğu?
Su töküb özgenin değirmanına,
Özün inandın mı öz yalanına?

Çekdiğin boyalar pozuldu yene,
Yağanda zamanın gur yağışları.
Tarih sille kimi çekdi üzüne
Özgeden aldığın o algışları.

Özgenin şoruna sen gaymag deyib,
Deme öz südüne bulama, Yehya,
Sen bu gün tüpürüb öz boşgabına,
Özge boşgabını yalama, Yehya!

De hardan öğrendin sen bu oyunu?
Gamiş tapılmadı ölçem boyunu.
Sen öz bostanının kesib suyunu,
Özge bostanını sulama, Yehya.

Onsuz da özgeye sen yadsan, oyan,
Canını versen de boyatsan, oyan.
Sen onun elinde aletsen, oyan,
Özünü özgeye calama, Yehya!

Ağan hökm elledi... Hagg bildin onu,
Yerine yetirdin her buyruğunu.
Söğüb öz dedeni, sen guyrugunu
Özgenin önünde bulama, Yehya!

Sen ki, inanansan Allah'a, dine,
Bes bu ne lotulug, bes bu ne fitne?
Sen öz çirkabının, üfunetine
Gel bu boyda halğı bulama, Yehya!

Gatma yad mayası sen öz nehrene,
Söğme tendirine, söğme tehnene.
Özge mehlesinden sen öz mehlene
Bele cani-dilden ulama, Yehya!

1984

YALAN DÜNYA

Gah başıma tumar çeken,
Gah ilantek çalan dünya.
Gah sineme dağlar çeken,
Gah könlümü alan dünya.

Gah dağılan, gah gurulan,
Be'zen açan, be'zen solan,
Gelenleri yola salan,
Özü bagi galan dünya.

Bir yanda at, bir yanda ot,
Solu güneş, sağ bulud.
"Dovşana kaç, taziya tut" -
Deyen köhne filan dünya.

Min rengi var, min donu var,
Neçe-neçe oyunu var,
Ne evveli, ne sonu var,
Yalan dünya, yalan dünya!

Ağustos 1981

BİR ÖMRÜN TERCÜMEYİ-HALI

Jerar Filip suya "batdı" ölmedi.
Nece defe zehir daddı ölmedi.
Oda girdi,
Saçlarından tongal çatdı ölmedi.
Özünü beşmertebeli evin
Damından atdı ölmedi,
Yatağına rahat yatdı öldü.

Mayıs 1982

TEHGİR

Kefkir,
Satıl,
aftafa,

Gazan,
güğüm,
tas,
sini...

Pıştahtanın üstünde gözleyir müşterini.
Üstündeki butalar göz ohşayan, gelb açan
Satıla bah, satıla,

Gazana bah, gazana.

Nece ehsen demeyek
O ince nahışları gazan üstde yazana.
Bu gerb memleketinde ahı kime gerekdir
Satıl,
güğüm,
ya kefgir?

Bu şeylerin değeri gerekliginde değil,
İnce senetindedir.
Nahişlarda danışır halgın zövgü, hikmeti.
Nahişların diliyle Şergi Gerbe tanıdır
Bu gedim Türk seneti...

Satıcıdan soruşdum Türk dilinde:

- Türk müsen?

Anlamadı o meni, anlamadı deyesen.
Dilmanc benim sorğumu ona başa salınca,
Sıyrılb çıhdı gından kişi dönüb gılınca,
Söyüş söyüş dahnca

döşedi cemdeğime.

O, Türklüğü özüne tehgir bilirmiş deme.

Düşündüm:

Bu dünyanın gat-garışığ işleri:

Dikleri, enişleri

gülmelidir,

gülmeli

Dünya bina olandan...

Gözel Türk senetinden gazanc götürən oğlan
Bes Türklüğü özüne niye tehgir bilmeli?...

Dortmund/Gerbi Almanya, Aralık 1982

ÖZÜMLE SÖHBET

Herden soruşuram özüm-özümnden:

- Niye bu dünyadan gileyliyem men?

İsteğim, telebim artır günbeğün

Bu geder nankorlug neye gerekdir?

Agillik, dünyaya geldiği için

Birce nefese de şükr elemektir.

Men heç gelmeseydim dünyaya, meğer

Dünyadan bir çöp mü eskilecekti?

Anamın betninde ölseydim eğer

Dünya yohluğumu ne bilecekti?

Ne verib almışdım bu ömrü gören?

Men canı yaratdım, ya bu can meni?

Müfte aldığımı gaytaram gerek,

Bes nedir göresen ağrıdan meni?

Başgası olsaydı benim yerimde,

Belke hiç demezdi: - bu giley nedir?

Menim bu dünyadan gileylerim de

Aldığım can kimi ancag müftedir.

Nedir bu şikayet? Nedir bu danlag.

Belke bu dünyanın borcu var mene?

... Günün doğuşuna bir defe bahmag

Değer bu dünyanın her möhnetine!

Şeki, Temmuz 1981

□

Allah, Allah, men kimem?

Atam kimdir,

Babam kim?

Nedir benim ahırım,

Nedir benim evvelim?

Halig - bu torpagdışa,

İlki nedir torpagın?

Hara gedir bu akın?

Bu yohlugdan varlığa,

Bu varlıgdan yohluğa

geden sonsuz akın ne?

Uzag nedir,

Yakın ne?

Söken nedir, tiken en?

Zaman nedir, mekan ne?

Yaşadığım bu dünya

Kainatın harası?

Nedir yaranmışların

Ebedi macerası?

Ağıl bu derinliğe

Vara bilmir bes niye?

Meni elçatmazlığa,

Meni ünyetmezliğe

Çağırın

İçimdeki ses nedir?

Yaşayb yaratmağa

bu sonsuz heves nedir?

Nedir? Nedir?

Nehayet,

Neyin özü bes nedir?

Merdekan, şubat 1983

ŞEHİD MEZARLARI

Gelirik dünyaya bir amal için
Gedirik...

Yaşayır bu yurd, bu torpag!
Öler bizim kimi veten de bir gün,
Vetençün ölüme hazır olmasağ!

Veteni sevmirler guruca söyle,
Vetendir yaradan, yaşadan bizi,
Biz de yeri gelse

ölümümüzle
Geldik, yaşatmağa Vetenimizi!

Neçe esrlere bes eder be'zen,
Vetene hay veren bir odlu ses de.
Dünen de, bu gün de yaşayır veten,
Babek'in gırılan golları üstde.

Şehid mezarları... Düşmen genimi!
Vetenin köksünde vügarla durub
Menim varlığını bir tesdig kimi
Yurdun sinesine möhürler vurub.

Şehid mezarları...

Bu megbereler
O esrin bu esre uzanan eli.
Basgınlr...

Hücumlar,
Vuruşlar,
Neler!

Bir halgın tarihi...
Eşgi, emeli!
Şehid mezarları...

Meni,
Hem seni,

Bir yola çağırır,
Tek bir söz deyir.
Bütün esrlerin fikirlerini,
Bir fikrin oduna şö'lelendirir.

Şehidler nur saçır amalımıza.
Hemişe yenilmez,
Hemişe meğrur!
Onlar gonag gelir heyalımıza,
Onlar ruhumuzda bineler gurur.

Şehidler sıçrayıb heyalımızdan
Ötür mahnısını öten çağların.
Heyir-dua verir bize her zaman,
Başına dolanıb od-ocagların.

Şehidler boylanır esrlere üstden,
Dolanır zemane,
Dönür gerine.
Nece yaşamağın, nece ölmeğın,
Tehrinin öğredir nevelerine.

- Veteni sevirem - deyen çok olar,
Demeğe ne var ki, dil yorulmasa.
Veten de bizim tek öler, yoh olar,
Vetenin yolunda ölen olmasa!

Ağustos 1975

TELEBELERİME

Uçun, uçun

Heyaldaki zirvelerden atlanın,
Telebelerim benim.

Bu gün mene güvündünüz,

Sabah size güvenim.

Bu gün önümdesiniz,

Sabah ise ayag açıb

Gezen şirin sözlerim...

Vetenime sepelenmiş

Menim dan uluduzlarım...

Men öğreden,

Siz öğrenen,

Zaman keçir, yer değişir

Bu mügeddes dövrede...

Bu dünyanı öğrenmişem

Men öğrede-ögrede...

Mene heç vaht yad olmadı

Sevinciniz,

Geminiz.

Heyallarla nefes alan

Cavanlıg aleminiz.

Sesinize, duygunuza

dola-dola,

Sizin ile addımladım

Gol-gola...

Suyu her il değişilen

Bir deniz var önümde.

Suyu ahır,

Durulur.

Bu terefdən boşalırsa,

O terefdən o, dolur.

Genclik ahır,

Bu ahına goşuldum.

Yaşım artdı...

Ancag yene

Sizinle hemyaş oldum.

Ele dedim: - Bu dünyaya

Ne bahdım ki, ne görem.

Beş il açıb örtdüğünüz

Gapıları

Otuz ildir

Men açıran,

Örtürem.

Sezin üçün biten bir şey

Bite bilmir menimçün.

Öğredirem,

Öğrenirem

günbegün.

Men hemişe

Sizin ile hemyaşam.

Hamınıza yoldaşam!

El-obada ayag açıb

Menim gezen sözlerim

Vetenime sepelenmiş

Aymenim ulduzlarım,

Fikrimizden, sözümüzden

Aldığınız ışığı,

El obada körpelerin

Üreğine sepin siz.

Biçin olmaz sepinsiz.

Bugünkü ders

Tek bu günün dersidir.

Tek bu günle

Siz gelmeyen vecde,

yoh!

Sizden hörmət gözleyirem,

Secde yoh!

Secdede bir hareket yoh,

Çırpıntı yoh,

Alov yoh!

O, hem sakit,

Hem donug!

Sen önümde donursansa

Men de yoham,
Sen de yoh!
Başga simde çalmalısan
Menim köhne havamı.
Sen menmisen?
Yoh!
Fikrimin,

Egidemin
Davamı!

Sizin mene sevginizde tapmışam

İtirdiğim ne varsa.

Menim Size dediklerim

Ruhunuzda yaşarsa

Sizin ayak basdığınız

Her obada men varam.

Gelbinizde gaynaram

Dilinizden daşaram.

Gelecekte yaşaram!

Sabir olub,

Puşkin olub,

Vurgun olub

Her dersimin ön sözü.

Bes ne imiş

Meramımın, metlebimin

Son sözü?

Harda bir ev uçubdursa

Biz o eve

Direk olag,

Daş olag.

Adice bir insan değil,

Bu vetene,

Esil vetendaş olag!

1974

□

Men insanam

Min arzum var, min kâımım var.

Ancag birce inamım var.

Bu dünyaya getirse de anam meni,

Yaradıbdır inam meni!

Men inamın övladıyam.

Onunkudur ömrüm-günüm.

O kompasdır,

Egrebinin ucundadır

Yolum, yönüm.

İnam yoldur, yönü de bir...

Bütün yollar haçalıdır,

Tek bu yolun haçası yoh.

Biz bu yolla, biz bu yönle

Açılmayan gapıları açasıyog.

Haziran 1975

İÇERİ BAK

Aç gözünü dünyaya bak.
Bu çemendir,
Bu çöl,
Bu bağ.
Bu nergizdir, bu gızılgül.
Bu yarpızdır, bu gerenfil.

Bes arzumu, niyyetimi,
Bes sevgimi, nifretimi,
Dehşetimi,
Heyretimi,
Hansı gözle göreceksen?

Fikirleri, Duyguları,
Hissleri, arzuları,
Göre bilsen,
Sen benim de, sen "sen" in de
Öz boyasız giymetini vereceksen.

Sen görürsen meni dostum.
Yalnız görebildiğintek.
Görmek değil bu gederi göre bilmek.
Senin görebildiğinden o yanarı,
O yandan da o yanarı
Görmek çetin!
Torpag altıda,
Tum içinde oyanarı
Görmek çetin!
Gözle görebildiğine
Öteri bak, öteri bak.
Sen çölü de yahşı görebilmek üçün
İçeri bak, içeri bak!

Ekim 1975

GOCALAR

Çene el üstünde, el çomag üste
Gocalar eyleşir tin başlarında.
Sine bayatlı, gönül şikeste,
Ömür varaglanır yaddaşlarında.

Yaşlılar köç edib, cavanlar işde
Tek-tenha oturmag son elacları.
Heyatın amansız yalğızlığında
Tutur ellerinden el ağaçları.
Yumub gözlerini düşünür onlar.
Durur göz önünde öten zamanlar.

Yerde çuhur açır çomağın ucu,
Sonuncu heddiye direnib ömür.
Dünyadan aldığı, dünyaya borcu
Neymiş?
Düşüncenin sonu görünmür.

Çomağın ucuna dikib gözünü,
Onlar saatlarla oturur bele.
Fikir bir gemi ki, bilinmir yönü,
Çırpınır, çıhammır ancag sahile.

Onlar düşündükce boşalar, dolar.
Fikrin ne sonu var, ne de evveli.
Doggazlar başında bizim gocalar
Düşünce heykeli, fikir heykeli!

Evveller deyerdim, onlar bu geder
Bekarca oturub darıhmır meğər?
Kitab ohuyardım darıhmagıçün
Onların yerine olsaydım eğer.

Bir gahın kitabmış her ömür deme,
Ohumag istesen, yum gözlerini.
Bekar değilmişler...

Üreklerinde
Onlar ohuyurmuş öz-özlerini.

Ocak 1976, Ağdaş

O, öldü, birden-bire
Söndü heyat ışığı
Gözündeki gilede.
Golundaki saatsa
İşleyirdi hele de.

1974

GÜNDELİK

Gündelik yazıram gençlikden beri
Kitaplar bağlanıp emellerimden.
Tezeden dirildib ölen günleri,
Varaglar üstünde yaşadırım men.

Gündelik yazıram!

Gündelik nedir?

Ölen günlerimin gebristanlığı!
Be'zen bir ömürden bize ezizdir,
Uzun bir ömrün birce anlığı.

Ötenler acıdır, ötenler şirin.

Gün keçir,

İz gahr varaglar üste.

Ahşıp yandığım hisselerimin
Külüdür garalır varaglar üste.

Gündelik - yasların, toy-düğünlerin,
Hele gulağımda çırpınan sesi.
Sözlerde dil açıp dinir günlerin,
Acı hönkürtüsü, şirin neğmesi.

Gündelik yazıram...

Heyirim, şerim.

Sözlerin kimi şah, kimi utancag.
Heç kese danışa bilmediklerim
Onun sinesine yazılır ancag.

Birce emelime çekmirem hına,
Sürme götürmeyir gerçeğin gözü,
Yalan danışsag da başgalarına
Aldatmag çetindir öz-özümüzü.
Olanı yazıram olduğu tek men.
Bu günüm,

Dünenden

Meğer büyük mü?

Gelemim ayırır meni özümden,
Ohuyur dünene ittiham hökmü.

Öten günlerimi varaglayıram,
Her setrin üstünde ürek doğünmüş.
Beşinci varagda şübhelendiğim,
Onuncu varagda inama dönmüş.

Sonradan açılır şübheler, sirler,
Sandığ gündeliğim-servetim, varım.
Ömrümün yolları - acı setirler,
Özümün özüme istehzalarım!

Be'zen arzularım tohundur daşa,
Be'zen gerçek olur ilk gumanlarım.
Yatır gündelikde, yatır baş-başa
Acı saatlarım, şirin anlarım.

Gündelik!

Calanır bir-bir il ile-
Kamal zirvesine galhan pilleler.
Be'zi sehifeler - özge elile
Üzüme çekilen gızıl silleler.

Niye bu göynerti, niye bu ağı,
Ahr öz elimden ihtiyarımı?
Bu sızı, hamıya eziz olduğum
Gayğısız günlerin intizarı mı?

Tutmag isteyirem bahışlarını
Min metleb gizlenir bir gayğısında.
Öten günlerimin nahışlarını
Görürem halamın kâlağayısında.

- Ay oğul, saçını ne tez ağartdın?
Deye, ellerini çekir başıma.
Deyirem: - Tez niye, elliye çatdım.
Yoh! İnana bilmir halam yaşıma.

Anamın diliyle o, meni ohşar,
Nesihet eyliyer her görüşünde.
Menim, özüm boyda uşağlarım var,
Halam "uşağ" - deyir mene bu gün de.

Yoh! Heç ne yayınmaz onun gözünden,
Derdimi üzümnden ohuyar menim.
Halama güvenib sanıram ki, men,
Arhamda alınmaz galam var menim.

O nece galadır?
Uludan, ulu.

Hansı bir güvveti özünde gizler?
Gayğıyla, sevgiyle doludur, dolu
O titrek dodaglar, o yaşlı gözler.
O nece galadır? Zeif bir vücud!
Üfürsen yihılar,
Gücsüz bir garı.
Goluma güc gelir, könlüme umud
Çiynime gonanda zeif golları.

O ele gala ki, baş eğmez yada,
Könül çiçek açar heraretinden.
Dünya şer güvveye dönüb ahsa da,
Onun gucağında amandayam men.

Halam uşağları, size sözüm var.
İndiden yanmayan sonra berk yanar.
Düzünü deyim ki, anam sağ iken,
Gedrimi o geder bilmemişem men.

Aylıtmag isterem indiden sizi.
Yaman nigaranam halamdan yana.
İndiden yandırın üreğinizi,
Goymayın od tutub sonradan yana.

Siz de olarsınız iki gat yetim
Yahşı başa düşün, yahşı, siz meni,
Anasız galdığım besimdir menim,
Amandır, goymayın halasız meni.

1976

PIYADA - SERNİŞİN

Bahdığ biz hemişe gabağa, öne,
Boylandı sabaha bu günden iller.
Bir nefer var mı ki, söylesin mene,
Nece gelib keçdi ömründen iller?

Yayın bürküsünde, gışın garında,
Hamının gismeti bir olmur yegin.
Ömrün eyri-üyrü dolaylarında
Kimi piyadadır, kimi sernişin.

Piyada keçmişem men bu yolları,
Kömeği ummuşam ayaklarımdan.
Gelbimin oduyla şahtanı, garı
Eritdim, ömrümün ilk çağlarından.

Yanımdan maşınlar, gatarlar ötüb,
Mene el edibler pencerelerden.
Onların başından yağış, gar ötüb
Göylerin altında islanmışam men.

Sernişin yol getdi, yoldan hebersiz,
Bilmedi bu yolda kele-kötür var.
Ancag piyadanın, heber-etersiz
Alnında iz açdı getdiği yollar.

Yol özü apardı sernişinleri,
Yolda ne iz galdı, ne de toz oldu.
Ancag piyadalar gördü dünyanı,
Sernişin dünyadan hebersiz oldu.

Sür'eti ne geder yeyin olsa da
Sernişin menzile dolama çatdı.
Dağların başından aşdı piyada,
Yolu kese getdi, yolu gısaltdı.
Yolu özü açan zirveden geçer,
Yolu yolla geden dağdan gen geçer.

Govuşur ay-aya, dolur il-ile
Metlebi eynidir bu yarışın da.
Geribe dünyadır,
sernişin ile
Piyada görüşür menzil başında.

Ömür yollarında "rahat" gedenler
Zirveler başına ucala bilmez.
Tekerler üstünde diyirlenenler,
Çatdığı menzilde bend alabilmez.

Biri teker üste getirildise,
Birinin getiren ayaklar oldu.
Biri bu menzilde kiredar ise,
Biri bu menzilde sahibkar oldu.

ÖZGE HERARETİ

Yaşadı hemişe goltuglarda o,
Bedeni özünün, özü özgenin,
Dindi,
Tekce sesi özünün oldu,
Metlebi özgenin, sözü özgenin.

Üzlere dikildi gözü hemişe
Üzüne üzlerden üz çekdi, dindi.
Üzünün astarı köhneldise de,
Her saat üzünde üz tezeleni.

Tebessüm payladı o her terefe.
Yorğanın altdasa "men, menem" - dedi.
Birce addımını hele bir defe
Ağlının emrile ata bilmedi.

Durdu yaltaglığı başda çetirtek.
Düşmedi üstüne yağış bir gile.
Goltugda isinen termometrtek
Gızındı özgenin heraretile.

Kasım 1975

HÖRMET ÜÇÜN

İşig onsuz da işigdir, uludur.
O - garanlılara hencer çeken ateş yoludur.
Çırag, evlerde tavandan asılır,
Hörmet üçün?
Ona her kes güvenir, secde gılır,
Hörmet üçün?
Feyzi höimetden aşan hilgete hörmet,
Ne demek?
İşig onsuz da işigdir, ona te'rif
Ne gerek?
Onu baş ucdan asırlar tavana,
Ki, bütün dövresi ondan nur alıb faydalana.

Ağustos 1974 Şeki

İYİRMİ BEŞ İL

Ömür yoldaşıma.

Ele bil dünendir Sabir bağında
Çıhdın gabağıma ağ çiçek kimi.
Ele bil dünendir, ağ paltarında
Gondun evimize kepenek kimi.

Ne tez başa geldi iyirmi beş il?
Balalar yetişir, gocalırg biz.
Neleri itirdik - gayıdan değil,
Göresen ne imiş bes gazancımız?

Sönmemiş könlümün odu, hevesi,
Balalar seslenir: "Besindir, dayan!"
Oğlumuz toy umur, bizim toy sesi
Hele getmemişken gulağıımızdan.

Bu nece dünyadır? Yolu bir garış,
Ayırabilmirsen çohunu azdan...
Hezzinden, zövgünden hele doymamış
Çekirler süfreni gabağımızdan.

Bu nece dünyadır anlamıram men,
Ne geliş bellidir, ne gediş bize.
Heberimiz olmur gelişimizden,
İnanabilmirik getmeğimize.

Vurdug bir zindana iyirmi beş il,
Ötdü günlerimiz ağı-garalı.
Senin duyguların - bir neğmeli göl,
Menim duygularım min maceralı...

Sen ne dalğalandın, ne çalhalandın,
Haldan-hala düşdüm men her dem, gülüm,
Sen meni bir defe sevib dayandın,
Ben seni her rengde sevirem, gülüm.

Daş atdım,
Elimden çıhdı bir hata.
Bulana-bulana yene duruldun.
Könlümden keçeni duymadınsa da,
Ömrüme, günüme havadar oldun.

Düşdü yuvamıza, düşdü gan-gada,
Başımız üstünde ıldırım çahdı.
Sesimiz, neğmemiz bir olmasa da,
Suyumuz, selimiz bir arhdan ahdı.

Ata ocağının gelemden çahan
Çöreği menemse, üreği sensen.
Başında çal-çarpar ıldırım çahan
İsti yuvamızın direği sensen.

Menim heyallarım uçdu havada
Sen meni göylerden yendiren oldun.
Bizim gurduğumuz isti yuvada
Fehle men oldumsa, usta sen oldun.

Ele ki, behtimin gözü yumuldu,
Yoluma nur saçan çilçırar oldun.
Menim neş'elerim özümün oldu,
Ancag derdlerime sen ortag oldun.

Başıma dolanan derdi-serimin
Oduzu gelbinden keçiren oldun.
Senden gileylenen şe'rlerimin,
Sahibi men oldum, gulu sen oldun.

Yanıb yahılанда şe'rim üçün men,
Sen ele bildin ki, gizli gemim var.
Ayrıla bilmedin öz aleminden
Bilmedin, benim de öz alemim var.

Gülüm, aynasıdır üzüm, üzünün,
Meni elden saldı ahtarışlarım.
Üzüne eks etdi benim günbegün,
Üzümde açılan sert gırışlarım.

Fikrim dere keçdi, tepeler aşdı,
Ardımca bir addım gelmedin ancag.
Sen meni dindirdin,

Dilim danışdı,
Şe'rimi dindirebilmedin ancag.

Ötdüğün mahnını bir yol çaşmadın.
Men çaşdım...

Dereden boylandım dağa.
Öz könül mahnını sen çalışmadın,
Menim iniltiye uyuşdurmağa...

Ele bil dñnendir, Sabir bağında
Çıhdın gabağıma aę çiçek kimi.
Ele bil dñnendir, aę paltarında
Gondun evimize kepenek kimi.

Aradan ne keçdi? İyirmi beş ilde
Gara saçımızda ağardı iller!
Tekce isteęimiz galdı kñnñlde,
Galan ne vardısa apardı iller.

İndi heyal yoręun, kñnñl şikeste...
Gençlięi dadmamış gocalarız biz.
Övlad gayęısında, bir murad üstde
Birleşir uyuşmaz neğmelerimiz.

Eyni yük altında neçe yohuşu,
Arzumuz, gesdimiz birge aşırıdır.
Özge budagların iki yad guşu
İndi bir budagda doğmalaşıdır.

Budağın eşşine darda, çetinde
Nefesin kñnlñme gol-ganad vermiş.
Zaman ötüşdükce
Mehebbetin de
İlk rengi, ilk dadı değişilirmiş.

Deme gocalmısan, gülñm, doğrusu
Menimçñn bir az da sonalaşmısan
Balamın anası, ne sirrdir bu?
İndi benimçñn de analaşmısan.

Aralık 1974

YARIYUHULU

Yuhudayam...

Eslinde yarıyuhuyulam men.

Bir-birine dolaşan

Garişig fikirlerin

Oduyla doluyam men.

Yatım?

Yohsa oyanım?

Bu fikir ayrıcında

Dayanmag isteyirem.

Seni

Yuhularımda

Görmek üçñn

Yuhlamag,

Gehrini çekmek üçñn

Oyanmag isteyirem.

1974

MUGAM

Üzeyir Hacıbeyli'nin hatiresine

BELKE

Bir guş ötür budağında
Bu neğmenin laylasına
Çemen, çayır mürğüleyir.

Nalesile yazığ bize

Nese deyir,

Nese deyir...

"Cik-cik", "cik-cik"...

Bilirik mi dediğini?

- Yoh, bilmirik, biz bilmirik.

Guş dilini bilmirikse,

Günahkar mı o guşcuğaz ?

Sebrini bas,

Lehcesine, nalesine,

Dilindeki gem sesine

Gulağınla gulag asma,

Yüreginle sen gulag as.

O nalenin ateşinde

Öz gelbini oda yahsan,

Metlebini bilmesen de,

Üreğini duyacaksan.

Tar da ele...

O sızlayır için-için.

İçindedir her metlebi,

Nalesidir eşitdiğin.

O guş kimi

Tarın da öz lehcesi var, öz dili var.

Metlebinin ahır var, evveli var.

Evvel öğren sen bu dilin

Nöğtesini,

Vergülünü.

Ayıra bil

Dağ gülünden

Bağ gülünü.

Ocadaki od külünden

Sinedeki dağ külünü.

Bu dünyanın ağırları, acıları

Nece sığır Çahargahın
Bestenigar perdesine ?
Dağlara çıh, digget ele
Gayalardan yumalanan

Daş sesine,
Öz sesine

Ses ahtaran guş sesine...

O sesdeki

Gıng-gıng hiçgınglar ne naledir ?

Gıgovulun döşündeki rengler nedir ?

O renglerde muğamdaki

Elvan-elvan perdeleri,

Pırl-pırl sesleri gör.

O düşünür.

Hem de bizi düşündürür.

Ney üstünde yeddi sesin,

Oyug-oyug yuvaları,

Nedir bele ?

Belke ele

Balaları perik düşen

Garatoyug yuvaları ?

Sesler, gıng bir arzunun can sesi mi ?

Yuvaları dağıdılmış

Çolpaların nalesi mi ?

Gayalardan sızan suyun,

Dereelerde azan suyun

Seslerini

bir-birinden ayırabil.

O, bir değil, yoh, bir değil.

Addım-addım, nefes-nefes

Dağı dolan, dereni gez,

Bah her yerin çiçeğine

Bil dağların çiçeği ne,

Derelerin çiçeği ne ?

Çiçeklerin öz renginde, öz etrinde

Neğmedeki sesleri gör halları gör -

Enib galhan keçidleri,

Cıgırları, yolları gör.

Dağa geden cıgırlarda
Garşına bah, dünyanı gör.

Sığırının belindeki

Arşına bah, dünyanı gör.

Belke o da bizim kimi

Ölçmek ister bu dünyanı ?

Birce garış yer üstünde

Bize göster bu dünyanı...

Söz var, gelbe yol açmayan

adi bir ses, guru nefes.

Ses de var ki,

Sözün deyebilmediği sözü deyir.

Ele sesin özü şe'r, sözü şe'r

Söz - gelbdeki bir metlebin

Öz sesidir...

Neğme - sesin şe'riyeti,

Şe'r - sözün neğmesidir.

Belke... Muğam bir nağıldır, efsanedir.

Bilek, onun bu dünyaya sözü nedir, gesdi

nedir ?

Nağıllarda bir göyerçin

Bir geribi şaheledi.

Bu dünyanın kele-kötür işlerini

rendeledi...

Ötenlerin derdlerine dola-dola

İnanag mı bu nağıla ?

Bu arzudur, bu dilekdir.

El deyir ki, arzularım

Gelecekdir,

Gülecekdir...

Belke düzgün bölemmedik

Biz o zaman

Göyden düşen üç almanı ?

Bilek, niye şüşededir

Divin canı ?

Niye, niye gözleyib el

"O sahibi-ezzamanı?"

Belke muğam bir gözleyiş,

Bir hesretdir ?

El var iken, gol var iken,
Baş var iken, diş var iken,
Bu gözleme müsibetdir.
Canavarın aldatdığı
Şengülümün, Şüngülümün
Ganı belke düşüb tarın kök simine ?
Muğamdaki hıçgırlar
Üsyan edir belke divin tilsimine ?
Üreğinin tellerinden

Teller çekib tara halgın.

O tellerin neğmesinde

Öz ruhunu, öz gelbini ara halgın.

Tanımag mı isteyirsen

Görmediğin bir halgı sen ?

Evvel onun neğmesine sen gulag as,
onu öğren.

Öz sözünü, sorgusunu

Heyahını, duygusunu

Halg yaşadır neğmesinde.

Tarihin bir dövrü yatır

Bir bemdeki "ah" sesinde.

Çahargâhın mühalifi at saldıran,

Gılıncardan od aldırان

Dögüş sesi...

Çahargâhın Cövherisi

Kol dibinde

Gar altında

Çıhan تنها benövşenin üşümesi -

Gılinc sesi, galhan sesi,

Benövşenin üşümesi.

Biri hüner,

O birisi göz yaşdır.

O sertlikle bu incelik

Bir muğamda yanaşıdır.

Dinle tarı, dinle neyi.

O - keçmişden

Asta-asta söhbet açan

Ses muzeyi...

O - şöretli, şanlı muzey.

O - danışan

Hem de bizi danışdıran

Canlı muzey.

Gah sesinde göy gurlayır,

Gah inleyir hezin-hezin.

Hem babamın yaşıdırı,

Hem nevemin.

ŞUR

Varaglama o tarihi,
İki gelbin hesretini
Varaglarda döğündüren
Bir marağlı roınan kimi.
Dinle Şuru
Öz gelbini sene açan,
Her kelmesi alov saçan
Tarih yaşlı baban kimi,
Gözüyaşlı anan kimi.
Tüstüsüne aman ele,
Oduna yan.

Dayan, düşün,
Düşün, dayan.
Dinle onu.

Her guşesi
Guş gonmayan gayalardan daş terpeder,
Kirkiklerde yaş terpeder.
Mahnılar var, ayakları,
Muğamlarsa baş terpeder.
Bu dünyanın
Ağrısını,
Acısını

Duydun mu sen ?
Duymadınsa,
Bir çiçek de deremmezsen
Sen bu hikmet çemeninden.
Dayan, basma ayağını
bu çemene.
O, sirrini açmaz sene.
Evvel öğren, bu Vetene
Hardan,
Hansı külek esib ?
Gara yeller dillendiren
Bir gargıdan
Kim, ne zaman,
Neden ötrü tütek kesib ?

Şur ne deyir, ne danışır narın-narın ?
Öğren, ne vaht gaynağına daş atılıb
Dağlardaki bulagların ?
Öğren ne vaht aparıbdır
Sel Saranı?
Kim salıbdır dilden-dile
Bu dehşetli maceranı ?
Niye kesdi sel aranı,
Hesret goydu o terefe
Hançobanı ?
Öğren, niye Heste Gasım
Birden bire sayru düşüb ?
Kerem niye
Esli'sinden ayrı düşüb ?
Edaletin şerbetine
İlk defe kim zehir gatdı ?
Keşişeri, Hemzeleri
Kim yaratdı,
Ne yaratdı ?
Koroğlu'nun ne'resine,
Hagg sesine
Yer gurladı,
Göy gurladı.
Dünen onun gapısında boyun büken
Bu gün nece oğruladı
Merd kişinin Gıratını ?
Nenem Nigar belke onda
Çağırıp ilk bayatını ?
Gobustan'da regs eleyen
Gayalara, daşlara bah.
Tebietin öz elile
Çarpalanan çapıg-çapıg gaşlara bah.
Cengi sesi
Birleşdirir göyü, yeri.
Belke ele burdan gelir
Muğamların ilk rengleri,
Tesnifleri, ritimleri...
Cengi sesi...

Gumburdayır nağaralar,
Ağız açır mağaralar,
Gan sıçrayır beyinlere,
Gollar keçir çiyinlere:
"Hoydu, hoydu, delilerim,
Yeriyin meydan üstüne.
Havadaki şahin kimi
Tökülün al gan üstüne..."
"...Uca-uca dağ başında
Yaz bir yana, gış bir yana.
Titreşir ağızım içinde
Dil bir yana, diş bir yana.
Çekende Misri gılcı
Leş bi yana, baş bir yana".
Cengi deyir:
- Düşmen gelir, keç ireli!
Yallı gedir,
Bayandur'un, Koroğlu'nun delileri...
Burda ohu,
Sineleri neğmeleşen
Her gayanı,
Her sal daşı.
Tebietin ruhundadır
Bu uyarlıq, bir neğmelik.
Tebietin özü çalır "gaval daş"ı.
Gayadaki sertliğe bah.
Cengideki merdliğe bah.
Eller süzür ince-ince,
Ayaglarsa yeyin-yeyin.
Yallı da bir vehdetidir
O sertlikle bu merdliğin...
Cengi sesi
Birleşdirir göyü, yeri...
Belke ele burdan gelir
Muğamların ilk renkleri,
Tesnifleri, ritmleri?
Bu renglerde, neğmelerde
Sahlayıbdır muğamlar da

Saflığını, özlüğünü -
Ganadında gürrür, vügar,
Cövherinde gem düğünü...
O düşünür, düşündürür.
Gah yandırır, gah söndürür.
Hallardaki heyallarla, fikirlerle
Yoh, boşalmır,
Ürek dolur.
Böyük gemin, böyük derdin
Vügarı da böyük olur.

Aydan ayrı, sudan bele durum menim,
Ay yanıq Şurum menim.
İsterek ki, elvan-elvan çiçek olub
Dolaşdıqın perdelere
Men sepilem.
"Uca dağlar" başındaki
"Azerbaycan maralı"nın
Gözündeki "Gara gilem"...
Nenelerin tohudağı
Hahların hanasında hanalandım,
Hınalandım.
Göy gölümün lepesinde
sonalandım.
Sevgililer dodağında
Yanıb söndün,

Sönüb yandın:
"Deryada gemim galdı,
Bıçmedim zemim galdı.
Çoh çekdim yar cefasın,
Mene de gemim galdı..."

Novruz ötüb, yaz başıdır.
Bu ne sesdir ?
Göyde topa buludların
Bir-birile güleşmesi,
Dağlardaki gar üstüne
Hal düşmesi,

Derelerde suya dönüb
Güleşmesi,
Marhallarda gar uçuunu
Yazla gışın savaşıdır.
Novruz ötüb... Yaz başıdır...
Seller, sular aşib-daşır...
Bir-birile gucaglaşır.
Gayaların gabağında
O eğilir. o burulur.
Tepelerden sepelenir,
Toz-toz olur.
Yaylaqları geze-geze,
Değir daşa, enir düze
Ağacların budağına
Dügmeleri düze-düze...
Daşır, coşur,
Yollar boyu neğme goşur:
"Gehreman" ı gayalardan şaggıldayıb
geherlenir.
Çemenlere neğmesini yaza-yaza,
Gelib çatır
Araz Küre, Kür Araza.
Her ikisi dağın garı,
Dağın barı.
Govuşanda
Ağ lepeler regs eleyir:
Arazbaşı, Araz.arı!
Bu duygular fışğırtısı,
Telatümler, gaynamalar,
Sığışmadı bir yatağa,
Budağlandı sola, sağa.
Bir fesilde neçe kere
Değişdirdi öz yönünü,
Öz yolunu.
Zaman keçdi,
Bir mecraya sığışdırıb
Tanıtdırdı bu dünyaya
Bizim senet bahadırı - Fikret onu...

Çohdan unudulmuş, yeri galmış yaradır Şur,
Birden yada düşmüş bir öten maceradır Şur.

Bir arifin hikmet dolu söz-söhbeti, eşgi,
Heyretnden ağıl mülküne bir penceredir Şur.

Fikrin ne geder yolları, menzilleri varmış,
Üstünde cıgırlar açılan bir deredir Şur.

Dağlar başı ağ, çölleri al, döşleri elvan,
Her perdesi bir renge çalan menzere dir Şur.

Gürbetde Veten hesreti, yurdunda bir anlıg,
Yaddaşa yanıp tez de sönen hatiredir Şur.

Çoh gürrelenir Behtiyar öz şe'rine herden,
Guya deyecekmiş bize şe'rile nedir Şur?!

TELLER AGLASIN

Şikestenin zil guşesi -
Esgeran'da viyıldayan gülle sesi.
Gara heber el-obanı dolandı:
Esgeran'da Goç Nebi'ni vurdular.
Bahışlarda göz yaşları sulandı,
Ağı dedi buz bağlayan lal sular.
Bayatılar gara geydi eynine.
Garabağ'ın çöllerini gar aldı.
Şikestenin zil perdesi garaldı:
"Esgeran'da dağıtdılar araba.
Görüm bu diyarı galsın haraba.
Nebi'nin meyidi galdı arada
Yerisin üstüne eller ağlasın,
Darasın saçını, teller ağlasın"(*).

(*) Nebi hakkında yakılmış bir ağıttan alınmıştır.

ÇAARGÂH

Şahe galhan ağ dalğalar
Köpük-köpük...
Uca-uca, büyük-büyük
Gayalara gâh çırpılır,
Gâh çekilir ahın-ahın...
Telatümler, heyecanlar
Berdaştıdır, Ön sözüdür
Çahargâhın.
Deyir: - Heyat bir döğüşdür,
Bir vuruşdur başdan başa...
Rahathğı heyecanlar gucağında
ara, yaşa.
En enişe, galh yohuşa
Seller kimi coşa-coşa,
Sular kimi daşa-daşa...
Yaşa-yaşa.
Mayesinde sesler uçar
Ganad-ganad,
Negl olunur öten günden
bir ehvalat:
... Yad ölkeden elçi gelib
Ölkemize.
- Gerek teslim olasınız, -
Deyir bize, -
Olmasanız...
Teperiniz varsa eğer
Savaşınız.
Savaşsanız...
Daş üstünde galmayacak
Bir daşınız.
Ağsaggallar düşündüler:
Nedir çare ?
Dada çatmaz bu megamda
Ne möcize,
Ne müezzin.
ne minare.

Gara yeller gabağında
Fikirler de haçalandı.
Bu onu,

o bunu dandı.

- Keçmişimiz şanlı idi.

Bes gelecek ?

- Fikirleşek.

Bu beladan gurtarmağa

Bir ağıllı tedbir gerek,

Sebir gerek.

Megamı var her isteğin,

Telesmeyin, telesmeyin.

Tarihlere o, baş vurur

"Vuruş" - deye

Alovlanan ürekleri

O tedbirle ovundurur.

Bestenigâr aman çekir,

Amanından, aman, aman!

Şikayetdir

Taleyn bu gazasından.

Düşmen yaman amansızdır,

O gansızdır.

- Neylemeli?

- Dişimizle daş gırmalı.

- Hanı bizim o gücümüz?...

- Onda ata-babaların şerefini

Düşmene mi tapşırmalı?

Teessüf mü?

Fikir galhdı,

Fikir endi.

- Teessüfün kölgesinde

Hansı dilek çiçeklendi?

Bestenigar -

Besteboylu nigarların

Dili ile inler, inler

Ağı deyer gız-gelinler:

"Don tiksen ağı bizden,

Belinin bağı bizden,

Goymayın yadellini
Almağa bağı bizden..."

Yığıldılar döne-döne.

"Öten güne gün çatar mı

Calasan da günü-güne".

Biri galhdı:

-Günü güne calamağın

Ne faydası?

Ürekde od galamalı,

Günü oda calamalı.

Min-min fikir

Birce borcu ödememiş.

Galhan eğdi belimizi

Çoh gısaltdı dilimizi.

Galhan altda galdığımız

Yeter bizim.

Derdlerimiz gılnc ile

Biter bizim.

"Değirmanın perinden,

Suyu çıhar derinden,

Elin sözü bir olsa,

Dağ oynadar yerinden..."

"Çen-duman duze neyler

Zülfün tök üze, neyler?

Ov bizim, ovlag bizim

Yad ovçu bize neyler?"

İndi bize gılnc gerek,

Nize gerek.

Od bişirek, demir döyek.

İndi bize seller kimi daşmag gerek.

Gelbimize kölge salan

Gorhu" adlı hasarları

Aşmag gerek.

Çahargâhın "Hesar"ından,

Yadellinin gabağına hasar şeken

Galalarda

Kürelere od galandı,

Ocag yandı,

Demir bişdi,
Çekic altda, zindan üstde
Hamır kimi kündelendi,
Cilalandı.
Tarag-tarag,
Tag-tararag,
Elde silah
Vurag- girag,
Cebhe yarak.
Demir, eri,
Gılınca dön,
Düşmen üste durma, yeri.
Çekic altda gıgılcıma dönüb ahdı
Çahârgâhın perdeleri...
"Mühalif"de,
hücum, hücum!
Erenlerin ne'resine
Yer titredi, göy gurladı.
Uca dağlar dua verib
Erenleri uğurladı.
Düşmen kaçır, bizimkiler te'gib edir
"Mensuriyye" gelebedir, tentenedir:
"Ezizim söze galdı
Bir şirin söze galdı.
Yad govuldu dağlardan,
Yurd yene bize galdı..."

Gelbi vulkan tek coşan üsyandır, üsyan Çarigâh,
Açmış her zengulesinden fikre meydan Çarigâh...

Şahe galhan dalğalardır bir Mühalif guşesi,
Deryalar lengerleden tufandı, tufan Çarigâh.

Guşeler göy gurladır, yer titredir, sel oynadır,
Gönderir yadelliye imzalı ferman Çarigâh.

Simlerin mizrab ile togguşmasından od çıhar,
Yoğrulubdur belke de çahmag daşından Çarigâh.

Cövherinde bir hezinlik, bir hefflik sahlanır,
Ayrılıbdır öyle bil can sirdaşından Çarigâh.

Behtiyaram, heyranam berdaştda çılgın seslere,
İsterem od alsın esrin ateşinden Çarigâh!

GALALAR

Abşeron'un galaları
Daşlardaki o oymalar,
Dalğası mı gatardaki
Hezin, şirin
Perdelerin?
Bürclerdeki o ezemet,
Temkin, vügar,
Belke... Hasar perdesidir çahargâhın?
Ses düzüümü galadaki dişler kimi
Sıra-sıra, ahın-ahın.
Yadellinin hücumuna hasar çekir.
Daşda fikir, sesde fikir.
Boyaları evez eden kölgeler de
Fikir, fikir...
Ruhumuzla uygardadır,
O batıglar,
Gabarmalar.
Gabarmalar
Batıglara kölge salar.
Ne doğmadır, ne istidir,
Çıhışların batıglara
Düşen hefif kölgeleri
Tağlardaki
Oyma, nahış lepeleri.
Yadellinin başı üstde
Yumrug kimi düğümlenen bu galalar,
Düşmen bize güc gelende
El-obaya sığnag olar.
Bu galalar azadlığı hele yanan,
Tüstülenen ocaglarmış.
Bu galalar tarih boyu
Neçe-neçe cebhe yarmış.
Gız galası! Adına bah,
"Bakiredir, gızdır galam.
Yahın gelme, men guzğunam, men gartalam.
Bu gartallar yuvasında

Karakuşlar mesgenini sala bilmez.
Gız galamın gızlığını ala bilmez..."
"Sen gelersen, sen görersen" -
Galasının adındaki
Me'naya bah, megsedi gör.
Babaların meramından
İbret götür.
Düşmenine o deyir ki,
Eğer gelsen
Yumruğumun lezzetini sen görersen.
Geldiğine peşman olub
Dabanına tüperersen.
Neler deyir daşlardaki
O batıglar, gabarmalar -
Daş üstünde çiçeklenen
O yarmalar?
Kim deyir ki, bu galalar,
Yalnız ele gallar üçün
Galdırılan
Bir galadır.
Heyr, burda mertlik ile
İncelikler gol-goladır.
Gorucumuz, keşikçimiz
Galaların sinesinde
Neler yatır, neler, neler?!
Bu galalar - Daş neğmeler.
Daşlardaki çalalara ahar, dolar,
Daş üstünde nahış tutan,
O fikirler, o duyğular,
Guşelerde gaggıldeşan
Perdelerden aşib-daşan,
Hiddetlenen ses ahının...
Batıgların, çıhıgların
Sinesinde galhıb enen
Ses ahını

HERE BİR CÜRE

Me'rifet ganacag ölçümdür muğam,
Men onu özüme mehek sanmışam.
O mehek daşında men insanları
Saf-çürük ederem, yohlaram müdam.
Sen de yanırsansa eğer bu ada,
Dostumsan...

Görürem özümü sende,
Men öz hemdemimi, dostlarımı da
Tapıram muğamın perdelerinde.
Gören ne danışır, ne deyir bize
Seslere bükülmüş bu göz yaşarı?
Od saçır,

Dağ basır üreğimize
Ele bil köç edir durna gatarı...
O hara telesir? O niye gedir?
O bizim çölleri niye terk edir?
Tökülür yarpaqlar, susur bulaglar,
Soyugdan üşüyür, esir budaglar.
Payızın sazağı kesir otları,
Göyde topalanır gem buludları...
Dağın dumanımı, sisi mi gören,
Dumanlı seslerde bele hönküren?
Ağlayır aşıkâr,
Yanır gizlice.
Barmağı altında tarzen gör nece,
Düğünlü sesleri govurur, sıhr.
Seslerden yaş sızır,
Sudan od çıhr...

Ey tarım, ey neğmem ey pirim benim,
Sene nezir düşür... çoh yohsulam men.
Neğmem ola biler nezirim benim,
O da ki, sönükdür neğmelerinden...
O mechul dilinle, sirli sesinle
Gizli bir alemden haber verirsen.
Nolar, benim kimi sesini dinle,

Görek, buna nece tab getirirsen?
Ey atam hünerli, babam fikirli,
Ey reyhan nefesli, yarpız etirli.
Masal nenelerin ey lay lay sesi,
Ulu babaların kamal heznesi,
Şirin arzularım, hoş heyallarım,
Ey mügeddes pirim, ey müdrik tarım,
Danış, neğme ohu,

Sen hezin-hezin

Abırlı, heyahı gızlarımızın
Utancag, dözümlü sevgilerinden.
Danış,

Söhbetine müntezirem men.

Danış,

Neden ötrü ayrı saldılar

Keremi Esli'den?

Geys'i Leyliden?

Niye taleleri daşa çaldılar?

Sinene çekilen bu dağlar neden?

Senin heyalların, düşüncelerin,

Deryadan lengerli, semadan derin.

Her halın tarihi

Yüz il, beşüz il.

Guşeler rengbereng:

Yaşıl, al, sarı...

Orda varaglanır,

Bir gelbin değil..

Bir halgın min illik iztirabları.

Bir halgın tarihi-

Tarihin yolu.

Enişi, yohuşu, iztirab dolu.

Seslenir muğamın perdelerinde.

Söhbeti aşkarda,

Sirri derinde

Zilinde, ele bil od galanıbdır,

Yangına dözmeuib havalanıbdır.

Beminde, yangını keçirmek üçün

Fikirler, heyallar yuvalanıbdır.

Biz ki, bu yolları bir başa vurdug,
Biz ki, bir vahidik bir arzu, kamda.
Ele bunun çun da... Tek menmi?

Yoh, yoh.

Her kes öz gelbini tapır muğamda.
Muğam - her guşesi sirli, soraglı

Yola benzeyir.

Yatağa sığmayan gollu-budaglı

Sele benzeyir.

Evvelce yamyaşıl düzde dolaşır,
Birden değışdirir köhne yerini.
O ahır, kükreyir,

O coşur, daşır

Dağda-dağda sahillerini.

Cilova gelseydi bele bir ahın,
Nota salardılar onu neğmetek.
Şeklini çekmekçin hırdalıkların
Özge bir dünyadan boyalar gerek.
Tez-tez değışdirir öz mecrasını,
O yola çıhmadan yolunu bilmir.
Sefere çıhanda macerasının
İlkinin bilse de, sonunu bilmir.
Bu yolu her yolçu bir cür ge't edir,
Bemi düzenlikdir,
zili zirvedir.

Beli o, zirvedir.

O zirvelikte

Ayağın altından sanki yer gaçır.

O ayag değmeyen yaşıl gedikte

Her yolçu özüne özü yol açır.

Her muğam çalanın, muğam deyenin
Keçdiğı, açdığı iz başga-başga.
Eyni müğennini her dinliyenin
Gönlünü yandıran köz, başka-başka
Meğrur Gız galası...
O köhne Bakı,

Mensur, Zabul üste inledir tarı.
O nedir?

Suların gayalardakı

Hezin, asta-asta pıçıldları.

- Nece dumanlısan,

Görünmür göze

Perdede, örtükde çarpınan ürek.

Gizli metlebini görmekçün

Bize

Derine işleyen teheyyül gerek.

Here bu ocagdan bir od götürer,

Tutar sesindeki derinliklere.

Heyahın gözüyle eşider, görer

Gizli metlebini here bir cüre.

Bilmirem, yaşıldır, aldır seslerin.

Sesine ne sözüm?

Laldir seslerin.

Metlebi gizledir, inleyir ancag.

Danışır,

Bilmirik ne deyir ancag...

Lal sesin ne büyük güdreti varmış.

Sesde sözden büyük hikmet olarmış...

Mühhemdir,

Gizlidir sözü neğmenin.

Min sözden güçlüdür, bir halın senin.

Ey tarım,

Ey neğmem,

Ey pirim benim

Sene nezir düşür...

Çoh yohsulam men,

Neğmem ola biler nezirim benim

O da ki sönükdür neğmelerinden.

Sözümde olsaydı sesinin gücü,
Onu başım üste bayrag ederdim,
Sesinle dünyanı men terpederdim.
Yanıb şırıl-şırıl,
Ahib şır-şır o.

Kim deye bilir ki, ne danışır o?
Onda gucag-gucag söz çelengi var.
Her sesin, her halın nece rengi var.
Her kes, her guşeni yozur bir yere,
Gelin, bir anlığa bahag göylere.
Buludlar burulur, buludlar dönür
Herenin gözüne bir cür görünür.
Yoh.

Hemen hemendir, Göy de,
Bulud da.

Here öz gelbini görür buludda.
Yohsa inanmadın?

İnanma, ancag,
Anbaan değışen o buluda bah,
Sen de öz gelbinin penceresinden,
İnan gördüğüne,
Eledir elbet,
Menim gördüğümü görmesen de sen,
Men de hagigetem, sen de hegiget.

SEGAH

Ey Zabul segahım, Orta segahım,
Menim öz amanım, benim öz ahım.
Sen mene kimseden pay verilmedin,
Sen özge çeşmeden getirilmedin.
Menim dağlarımıdır senin gaynağın,
Goşgarın,

Kepezin,

Ulu Şah dağın

Bağrından sızılıb sen durulmusan,
Mende yuvalanıb benim olmusan.
Başga renge salıb bu zaman seni,
Yeniden yaratdı Sadıgcın seni.
Menim öz derdimsen, öz melalamısan.
Anamın südütek sen halalımsan.
Çoban bayatısı...

Dağlar başından

Garlara garişib gar-gar ahıbdı.
Çöllere boylanan gül bahışından
Keçdiği yollara iz burahıbdı...

Hezin bayatılar, çiçekler kimi
Dağlarda kök atdı, arana çatdı.
Şirin bayatılar, dilekler kimi
Bir gelbde boy atıb min gelbe yatdı.

Nenemin dilinde min il dillenen
Segahım, özün al, özün, canımı.
Dilgemin dilinde dil-dil dillenen
Ay telli sazların telli hanımı.

Ey Sarı aşığın sevgi dastanı,
Ey Molla Cuma'nın "İsmi pünhanı".
Vagifin könlünü gana dönderern,
Humar bahışdan mı süzölmüsen sen?

Segah - bir arzunun , bir çırpıntının
Min ürekden gelen hıçgırları.
Sonu inilti,
Evveli çılğın -
Sınmış bir üreğin ses gırgırları...

Gemdir dolayları o ağlar sensin.
Ağrılar mayası,
Şikayet süsü.
Bir hime bend olan bir gerib kesin,
Könül hıçgırtısı, iç hönkürtüsü.
Danışır, başından ötüb keçeni.
Bezen üsyan edir,
Be'zen inleyir.
Gizli derdlerine yandırır seni,
Metlebi gah açır,
Gah düğümleyir.

Elile saldıgı kor düğümüne
Dilile yalvarır: "Tez açıl" - deyir.
Öten keçmişini goyub önüne
Bayatı çağırır, ona dil deyir:

Araz geldi, yan ahdı,
Dibinde min can ahdı.
Veten sarı bahanda
Üreğimden gan ahdı.

Dağların sinesi ne?
Gün galhıb sinesine.
Aleme sığmaz başım
Sığıbdır sinesine.

Eziziyem gül oldum,
Yandım, ahır, kül oldum.
Bir dilbilmez guş idim,
Ohudum, bülbül oldum...

Segah - nalesine alışan könül,
Alovu teessüf, közü hatire.
Keçmişî yanğıyla danışan könül,
Gazancı ağrılar, özü hatire.

O deyir, dil'ile amanın, ahın:
- Tale bir üreğe gör nece gıymış...
Menim çekdiklerim, hansı günahın,
Hansı bed emelin öz bahasıymış?
Bu derde bağladı meni kim? - deyir.
Beminde, zilinde o "neylim"? - deyir.

Derdimin yüküne tab getirmedi
Eyilib gırılan budağa neylim?
Dereler keçmişem, dağlar aşmışam,
Könlümde köklenen bu dağa neylim?

Men danışan zaman bir kimse dinmez,
Sesim su yandırır, sözü bilinmez.
Böyük arzulara dünya bir gefes,
Dilime vurulan gadağa neylim?

Men od herisiyem, od mene hemdem,
Günah mende değil, daşı eritsem.
Buz tutar, yay günü bulağa getsem.
Neylim, buza neylim, bulağa neylim?

Danışdı.
Gördü ki, dinleyenlerin
Başından od çıhdı, gözleri doldu.
Derdile, gemile başgalarına
Ezab verdiğine peşiman oldu.

Dedi: - Bu da keçer, ahı neylemek ?
Hemişe olmaz ki, yer üzü gündüz.
Bele yaranıbdır bu çerhi-felek,
Bir üzü gecedir, bir üzü gündüz.
Ey benim üreğim, sen öz güzünle

Geceni gece gör, gündüzü gündüz.
Öz ellerinle,
Könüller şad eden emellerinle
Yoluna gül düz.

Ne deyr könlümü oymağla, oyulmagla Segâh?
Göze göz yaşları tek bir bele dolmagla Segâh?

Könül hıçgırtısı, gelb ateşi, can yangısıdır.
Sen benim göz yaşım ol, çağla, Segâh, çağla, Segâh.

Anamın öz südütek sen halalımsan, halalım,
Ne deyrsen, meni menden bele almagla Segâh?

Bizi dünyanın o dar çerçevesinden çıkarır,
Deli hallardaki hönkürtüye dalmagla Segâh.

Onun her perdesi ah, her bemi gem, her zili od,
Gelbe ateş çileyir, hökm eleyir ağla Segâh.

Behtiyarın da gönül telleri titrer belece,
Deyir ahestece hey: "Ağla, Segâh, ağla, Segâh".

RAST

Buharı başında el ağsagalı,
Eyleşib
Gelbini açır süfretek.
Danışır, anbaan değişir halı
Zoğal çubuğunu tüstülederek.
Sözleri bem simden zil sime düşmüş,
Danışır bir esrin öz yarasını.
Danışır aramla,
Tilsime düşmüş
Bir peri gızının macerasını.
Dağlarda göyneyen Mecnun'dur Segâh,
Rast - onun atası... Nesihet eyler.
Mecnun sehralara getirir penah,
Ata bu sevdanı mezemmet eyler.

Rast - müdrik bir ağıl, derin düşünce,
Danışır temkinle, aramla tek-tek.
Segâh - bir isteğin, eşgin dalınca
Meleye-meleye kaçan bir ürek.

Rast - çılgın gelblere bir ağsaggalın
Öyüdü, danlağı, erk etmesidir.
Bir zaman büdreyen gelbin, kamalın
Ayılıb özünü dert etmesidir.
Segâh - nale çeken, Rast - tedbirlidir,
Vügarlı, dözümlü, o sebirlidir.
Yüz ölçür, bir biçir,

Düşünür derin,
Mühit denizitek o lengerlidir.
Onun lenger vuran her guşesinde
Derin düşünceler daldalanıbdır.
Gizli fikirlerin sıh meşesinde
Arzudan, istekden od galanıbdır.

Fikirler, fikirler...

Bir sırdaş olmuş

İnsana...

Derdine dolandan beri.

Rast - cavan değildir,

O, yaşa dolmuş,

Müdrük bir üreğin düşünceleri:

Hayat ne?

Ölüm ne?

Ömür ne?

Yol ne?

Geflet yuhusunu dağdan nedir?

Gışda yağan garı, bahar gelince

Sellere dönderib ahıdan nedir?

Düzde ayag açır dağların garı,

Her vahtın öz guşu, öz budağları,

Yuhudan galdırıp ulu dağları,

Bahar havasına ohudan nedir?

Çahr ürekleri göz bahışıyla,

Boşalır könüller göz yağışıyla.

Yerleri, göyleri öz ahışıyla

Haldan-hala salan bu zaman, nedir?

Hökmüyle, gesdiyle ne deyir zaman?

Uçurur bir yandan, gurur bir yandan.

Güneşin başına dolandır cahan,

Fırlanır, fırlanır, fırladan nedir?

Ay ne, gün nedir?

İlk ne, son nedir?

Enişi gösterir bize dağ kimi,

Garanı gösterir be'zen ağ kimi,

Dünyanı oynadır oyuncag kimi,

Gesdi bilinmeyen bu oyun nedir?

Ay ne, gün nedir?

İlk ne, son nedir?

Bir agilin hikmetli nesihetleridir Rast.

Tarih danışan köhne revayetleridr Rast.

Agil danışır, canlı misallar çekir herden,
Bir taleyin ibretli hekayetleridir Rast.

Üşşagda verir sirli sualler bize reng-reng
Eşgin de cavabsız galan hikmetleridir Rast.

Dilkeşde pıçıldar bize dünya kederinden,
İnsanın edaletli şikayetleridir Rast.

Öz derdini gışgırmaz, o, ahestece söyler,
Lakin ezabın son demi, serhedleridir Rast.

Dünyanı güzel görmek için gurbana hazır,
İnsanların ilk arzusu, niyyetleridir Rast.

Ey Behtiyar, ah ateşi söz rengine girmez,
Hem derdli gürub çağı ve hem dan yeridir Rast.

AMAN OVÇU

Maral endi serçeşmeye,
Serçeşmeden su içmeye.
Bilmedi ki, pusgudadır
Beresinde "aman ovçu"

Yaman ovçu,
Zalım ovçu.

Gabırgası galın ovçu.
Gaçdı, bir az aralandı.
Şarag-şarag!
Küreğinden yaralandı,
Gaçamımadı... O dayandı.
Göy çemenlik gızıl gandan
Oda yandı.

Döndü, bahdı yazığ-yazığ,
Melul-melul,

Ovçu, senin golun sına.
Nece gydın bu dağların
Maralına?

Gözlerdeki o çaresiz yalvarışa
Nece dözdün?

Aman ovçu,
Tüfengini çiyinine sal,
Bir geri dön,

Bir ora bah.
Bu dehşete kol titredi,
Gül üşüdü.

Bahışdaki o yalvarış
Neğme oldu.
Dile düştü:

"Aman ovçu, vurma meni,
Men bu dağın maralıyam.
Yaralıyam, yaralıyam".
Neğmelerin istisine
Gızındıgca donurug biz,
Heykelleşir heyretimiz.

YAĞ, YAĞIŞ

Ağ yel esir,
Ağ buludlar
Topa-topa,
Tel-tel esir,

Ağ yel esir.

Pambıglanan buludları
Kola-kosa

asa-asa

Ağ yel, ağ-ağ gül bitirir,
Yağışı da ağ getirir.
Göyde bulud damar-damar...

Bu ağ yağış
Düz torpağın

iliğine

Dammar-dammarı...

Oğul-uşag güle-güle
Çıhar çöle.

Üz islanar, göz islanar.
Oğlan gaçar,

Gız islanar.

"Yağ, yağışım, yağ yağara.
Daş ağara, dağ ağara.
Ağ buludun toy günüdür,
gir mağara,

Yağ ey yağış,
Vur nağara..."

Yağış yağır,
Üreğinin yangısına
Dağın, daşın.

Tut ucundan sen göye çıh,
Bu yağışın.

Şırıldayır navalçalar,
Gopub düşür budağından
Kal alçalar.

Arhlar daşar, sel oynayar,
Göy el çalar...

Seller yıhar bereleri,
Dillendirir

dibsiz "uzun dere"leri...

Uzundere

Şüşterimden gopub düşdü,

Seller, sular çağıldayan

Uzun- uzun derelere.

elvan-evlan havalardan aldığımız

Havalar da

Öz sözüdür könlümüzün,

Arzumuzun, derelere...

Göy tutular.

Bir terefi açığ olar,

Açığ yerden gün çırtlayar.

Deyeler ki, indi güneş

Buludlara oldu günü.

Açığ gızıl saçlarını

Güneş yuyur el-üzünü...

Bes bu nedir? Bes bu nedir?

Bu da özge bir neğmedir.

Yağış kesir...

Govğası da bitir demek

Göyün, yerin.

Göyün temiz aynasına

Eksi düşür

Çiçeklerin...

Çiçek açır sağdan sola

Göyün tağı.

Göy üzüne çetir çekir

Göy guşağı.

"Fatma nene hana gurur"

Hanadaki reglere bah.

Kitab kimi o, ohunur

Varag-varag.

O, üregın gâh güsseli,

Gâh ferehli halları mı?

O muğamın elvan-elvan halları mı?

Her guşede neçe-neçe

Reng çağlayır,

Sesler ele engindir ki,

Açığ geniş gollarını

Bu dünyanı gucaglayır.

Efsanevi nenemizin

Üreginin tellerinden

Hanasına bend etdiği süslere bak.

Seslerdeki renglere bak,

Renklerdeki seslere bak.

Gâh da olur, yağış kesmir,

Ele yağır, yağır yene...

Ne ekine geden olur, ne biçine.

Çiyinlerde heyat yükü dağdan ağır.

Bir yandan da yağış yağır,

Sepelenir sola, sağa,

Aman vermir göz açmağa.

Neylemeli?

- Pas atıbdır oraglar.

Zemilerde diş gıcadır

Alaglar.

Her gapıdan pay umub

Godu gezir uşaglar:

Godu, godu, dursana,

Çömçeni doldursana..."

Ekin-biçin eşgine,

ürek yanır,

dil yanır.

Bizim mahnılarımız

Bezen bele yaranır.

SAYAÇILAR

Düzde gızıl bürküye
Dağda, borana düşdük.
Yayda dağa üz tutub,
Gışda arana köçdük.

Gışda deye evimiz
Yayda alaçığ oldu.
Gelbimiztek evimiz
Hamıya açığ oldu.

Düşdük gara, sazağa,
Hem gul oldug, hem ağa.
Gondug azad guş kimi
Biz budagdan-budağa.

Serhed tanımadığ biz,
Arhalandığ dağlara.
Lepirimiz yol açdı
Yahına, uzaglara...

Goyun-guzu besledik,
Dağ bize sirdaş oldu.
Yaylagların çiçeği
Bize eyin-baş oldu.

"Nenem koyunun ağı
Dolandı, geldi dağı.
Çobana çarığ bağı,
Gızlara cihiz ağı..."

Nenem, a deli koyun,
Dolanıb geli koyun.
Gelinler güzeminden
Tohuyar hali, koyun.

Nenem, a nazlı koyun,
Gırgovul gözlü koyun.
Pendiri kesme-kesme,
Gatığı özlü koyun..."

Dağlardaki suların
Sesi neğmemiz oldu.
Dağların sel suyu tek
Gelbimiz temiz oldu.

Dağlardan aldığımız
Neğmeni
Gelbimizin
Feryadına çevirdik.
Arandan kesdiğimiz
Garğı tüteğe verdik.

Biz neğmeyle oyandı
Neğmeyle de yatardığ,
Biz koyunu, guzunu
Neğmelerle otardığ...

"Nenem, a narış koyun,
Yunu bir garış koyun.
Çoban senden küsübdü
Südü ver, barış, koyun".

Uca dağlar, şiş gayalar boyunca
Zile çeker bayatını çobanlar.
Bu sesdeki melaheti duyunca
Goyun-guzu ota gelir, dil anlar.
Kıçık-kıçık arhlarım -
Bayatılar, sayaçılar, laylalar
Gayalardan sızılar,
Derelere hay salar,
Küre çatar,
Arazıma can atar,
Bizim muğam deryamızı yaradar.

Sevinc bizi güldürürse,
Gem ağladır.
Sözün özü ne ağlayır,
Ne de gülür,
Amma bizi hem güldürür,
hem ağladır.

Yoh, söz değil, sesdir ahı,
Gehgehe de
Hönkürtü de.

Min cümleden daha büyük
Metleb yatır

Birce gırgı hönkürtüde.
Könül sesi gönül deler.
Neğmelerin evvelidir
Hönkürtüler, gehgeheler.

Belke insan
Sevincini, kederini

Neğmelerle söylemezdi,
Bizim kimi hönkür-hönkür ağlasaydı,
Gah-gah çekib gülseydi söz.

Yoh, neğmeler yaranmazdı,
Gelbimizden geçenleri
Tamam deyebilseydi söz.
Sözden evvel ses yaranır,
Neğmelerdir ilk dilimiz.
Neğmelerdir

Sözümüzün, fikrimizin
İbtidası,
Neğmelerdir
dilimizin elifbası.

Daş üreklerde yanıb daşları sındırdı muğam.
Hagga düşmen olanı hagga tapındırdı muğam.

Ne güman eylemisen ondaki tilsimleri sen,
"Kürü ahıyla gurutdu", "Sahı yandırdı" muğam.

Onun her guşesi bir hatire, bir canlı kitab,
Keçilen yolları herden bize andırdı muğam.

Su çiler kinli üreklerde gezeb tongalına,
Neçe gesdin önünü kesdi, dayandırdı muğam.

O, ürek yangısı, göz yaşları, bir çençe bulud,
Oyadıb yaddaşı, vicdanı utandırdı muğam.

Defn edin siz meni Zabul segahın mayesine,
Deyirem, belke meni bir gün oyandırdı muğam.

Çok kitablar ohudum, zenn eledim, behtiyaram,
Mene çok metlebi ahestece gandırdı muğam.

GÜLISTAN^(*)

*Azerbaycan'ın birliğı ve istiglaliyyeti uğrunda
çarpmışan Settar Han, Şeyh Mehemed
Hiyabani ve Pişeveri'nin عزیز hatiresine.*

İpek yaylığı o, asta-asta
Silib eyneğini gözüne tahdı.
Eğilib yavaşca masanın üste
Bir möhüre bahdı, bir gola bahdı.

Kağıza hevesle o da gol atdı,
Dodağı altından gülümseyerek.
Bir gelem esirlik hicran yaratdı,
Bir halgı yarıya böldü gılinc tek.

Öz sivri ucuyla bu lelek gelem,
Deldi sinisini Azerbaycan'ın.
Başını galdırdı,
Ancag dembedem
Kesdiler sesini Azerbaycan'ın.

O, güldü kağıza gol çeken zaman,
Gıydı üreklerin hicran sesine.
O, güldü hagg üçün daim çarpışan
Bir halgın tarihi faciesine.

Eyleşib kenarda topsaggal ağa
Herden mütercime suallar verir.
Çevrilir gah sola, bahır gah sağa,
Başını yelledib tesbeh çevirir.

Goyulan şertlere razıyığ deye,
Terefler gol çekdi müahideye..
Terefler kim idi?
Her ikisi yad.
Yadlar mı edecek bu halga imdad?

(*) Azerbaycan'ı Rusya ile İran arasında bölen menfur Gülistan anlaşması kastedilir

Goy galhsın ayağa ruhu Tomris'in,
Babek'in gılincı parlasın yine.
Onlar bu şertlere sözünü desin-
Zenciri kim vurdu şir bileğine?

Hanı bu ellerin merd oğulları?
Açın bereleri, açın yolları.
Bes hanı bu esrin öz Koroğlusu
Gılinc Koroğlusu, söz Koroğlusu?

Babaların şe'ni, yerefi elbet,
Bize emanettir, büyük emanet...
Yoh mu ganımızda halgın geyreti?
Bele sahlayarlar bes emaneti?

Goy ıldırım çahsın, titresin cahan.
Ürekler gezebden coşsun, partlasın.
Daim Hagg yolunda gılinc galdıran
İğid babaların koru çatlasın.

Goy eğsin başını vügarlı dağlar,
Matemi başlandı büyük bir elin.
Mersiye söylesin ahar bulaglar,
Ağlar çağırsın bu gün kız-gelin...

Terefler sakitdir, gezebli değil,
Mehv olan goy olsun, onlara ne var.
İmzalar atılır bir-bir, ele bil,
Sevgi mektubuna gol çekir onlar.

Atıb imzasını her kes varağa
Eyleşir sakitce keçib yerine.
Eynekli cenabla tesbehli ağa,
Galhıb el de verir biri-birine.

Onların birleşen bu ellerile
Ayrılrır ikiye bir el, bir Veten.
Ahıdib gözünden yaş gile-gile,
Bu dehşetli hal ne deyir Veten?

Bir deyen olmadı, durun ağalar,
Ahı bu ölkenin öz sahibi var.
Siz ne yazırsınız bayagdan beri
Bes hanı bu yurdun öz sahibleri?

Bes hanı hegiget, bes hanı ganun.
Gocadır bu yurdun tarihi, yaşı.
Bes hanı köksüne serhed goyduğun,
Bir vahid ölkenin iki gardaşı?

Görek bu hicrana, bu müsibete,
Onların sözü ne , gerezi nedir?
Bu halg, ezel günden düşüb zillate,
Öz doğma yurdunda yohsa köledir?

Nece ayırdınız dırnağı etden?
Üreği bedenden, canı cesedden?
Ahı kim bu hagrı vermişdir Size?
Sizi kim çağırmış Vetenimize?

Neçe vaht sengerde hey ulaşıdılar,
Gülüstan kendinde sevdalaşıdılar.
Bir ölke ikiye
Ayrılısın deye.

Göy de guruldemiş deyirler o gün,
Çölleri, düzleri buludlar sarmış.
O göy gurultusu ulu Babek'in
Ruhuymuş,
Hönkürüb feryad goparmış.

Gülüstan kendinin gül-çiçekleri
Bir günün içinde soldu, saraldı.
"Gülüstün" bağlandı,
o günden beri,
Bu kendin adında bir leke galdı.

Bağrı köz-köz oldu "yanıg Keremin"
Teller inildedi, yandı ne yandı.
Aşığın sazında daha bir hezin,
Daha bir yanıgı perde yarandı.

Hemin gün ölkeni apardı sel, su,
Tutuldu cöhresi günün, ayın da,
Şair Nebati'nin eşgi, arzusu,
O gün batmadı mı Arpa Çayında?

Ağlayıb dağlardan esen külekler,
Bu me'sum heberi aleme yaydı.
Sanki dile geldi güller, çiçekler:
"Bu işe gol goyan gollar sınaydı".

Araz'ın suları gezebli, daşgın,
Şirin neğmeleri ahdır, haraydır,
Veten guşa benzer,
ganadlarının
Biri bu taydırsa, biri o taydır.

Guş iki ganadla uçar, yükseler,
Men nece yükselim tek ganadımla?
Ürekler bu derdden tuğyana geler,
Ahar gözümüzden yaş damla-damla.

Cenablar, bir anlıg düşündünüz mü
Verdiğiniz hökmün ağırlığını?
Bu hökmün dehşeti elli mi, yüzü mü?
Biz nece götürek bu göz dağını?

Başı kesilende bu meğrur elin
Gelbin ağrısını hissettiniz mi?
Goca Füzuli'nin, iğid Babek'in
E'tiraz sesini eşitdiniz mi?

Cenablar, bir damcı mürekkeble siz
Düşünün, nelere gol çekmişsiniz?

Bir damcı mürekkebi, bir vetendaşı
Ganına bulayıb ikiye böldü.
Bir damcı mürekkebi olub göz yaşı
İllerle gözlerden ahı, töküldü.

Min leke vurdular şerefimize
Verdik, sahibimiz yene "ver" - dedi.
Lap yahşı eleyib doğrudan, bize
Biri "baran" dedi, biri "her" - dedi.
Bizi hem yediler, hem de mindiler
Ancag dalımızca hey deyindiler.

Hökmü böyük olur her kiçik anın.
Möhür de basdılar varağa tekrar.
Yoh, varağın değil, Azərbaycan'ın
Köksüne dağ boyda dağ basdı onlar.

İmzalı, möhürlü ey cansız varag
Ne geder böyükmüş güvvetin, gücün,
Esrlər boyunca vuruşdug, ancag
Sarsıda bilmedik hökmünü bir gün.

Ey kağız parçası, evvel heç iken,
Yazılıb, gollanıb yohdan var oldun
Böyük bir milletin başını kesən,
Golunu bağlayan hökmüdar oldun.

Bir eli ikiye paraladın sen
Özün kağız iken paralanmadın.
Köksüne yazılan gəlb atəşindən,
Niye alışmadın, niye yanmadın?

Araz serhed oldu, esdi küləkler,
Sular yatağından galhdı, köpürdü.
Üstü dama-dama tahta direkler,
Çayın kenarında səf çekib durdu.

Sular, sizden təmiz nə var dünyada?
Ləkədən halidir ahı gəlbiniz.
Bağrınız alışıb niyə yanmadı
Bu çirkin emele gol goyanda siz?

Ey Araz, səpirsen, göz yaşı sən də
Keçdikçe, üstündən çölün, çəmənin.
Səni arzulara sədd eyleyende,
Niyə gürumadı suların sənin?

Dayanıb Araz'ın bu tayında mən
"Can gardaş" deyirəm, o da "can" deyir.
Ey zaman, sorğuma cavab ver, nədən
Səsim yetən yere elim yetməyir?

Garışıb gözümde garışıb ələm.
Dərd, dərdi doğlayır gəm, gəmdən keçir.
Araz'ın üstündən keçə bilmirəm,
Araz dərdim olub sinəmdən keçir.

Tahta direkleri, torpağa değil,
Goydular Füzuli divanı üstə.
Yarıya bölündü yüz, yüz elli il
Garaylı, bayatı, muğam, şikeste.

Demir çepərləri eşgim, dileğim
Tarihim, ənənəm üstə goydular.
Yarıya bölündü canım, ciğərim.
Yarıya bölündü Araz'da sular.

Tahta direkleri goydular, ah, ah...
Gəlbimin, ruhumun, dilimin üstə.
Biz güldük, ağladık, yene də ancag,
Bir sazın, bir telin, bir simin üstə.

Ürəkden üreğe nə körpü? Dayan.
Dərdimiz dinirə bir sazın üstə.
Şəhriyar, yaralı misralarından,
Körpü salmadı mı Araz'ın üstə?

Bu taydan o taya ahışdı sel tek
Göze görünmeyen könül telleri.
Bu selin önünü ne çay, ne direk,
Kese bilmemiştir yüz ilden beri.

Ağalar bilmedi birdir bu torpag
Tebriz de, Bakı de Azerbaycan'dır
Bir elin ruhunu, dilini ancag
Kağızlar üstünde bölmek asandır.

Böl kağız üstünde, böl gece-gündüz,
Torpagin üstüne direkler de düz.
Gücünü, ezimini tök de meydana
Goşundan, silahdan sedd çek her yana
Toprağı ikiye bölersen, ancag
Şetindir bedeni candan ayırmag.

Ayırmag kimseye gelmesin asan
Bir halgın bir elin derdi-serini.
O taydan bu taya Mustafa Payan
Ohuyur Vahid'in gezellerini.

Dolandı zemanе, döndü gerine,
Şairler od tökdü yene dilinen.
Vurgun'un, o hesret neğmelerine
Şehriyar ses verdi Tebriz elinden:

"Heyder Baba, göyler gara dumandı.
Günlerimiz bir -birinen yamandı.
Bir-birinden ayrılmayın, amandı.
Yahşılığ elimizden aldılar.
Yahşı bizi yaman güne saldılar.

Bir uçaydım bu çırpınan elinen,
Govuşaydım dağdan aşan selinen,
Ağlaşaydım uzag düşen elinen.
Bir göreydim ayrılığı kim saldı.
Ölkemizde kim gırıldı, kim galdı".

1959, Şeki

BAĞIŞLAYIN, SEHV OLUBİ

(Poema- pamflet)

Bir ölkenin başında beş-on nefer ezazil.
Onlar üçün ne ganun,

ne mehmeke,
ne delil.

Ganun, sübut, şeriet yalnız avamlar üçün-
Biçare hamlar üçün.
Mehkemesiz, sübutsuz Selim e'dam edildi.
Gören, hökm sahibi memleketi ne bildi ?
Bu milleti ne sandı ?
Ona bu hökmü veren ezabkeş milletinden
Ne gorhdu, ne utandı...
Niye utanmalıydı ?
Selimler, Hagverdiler
Ön gapıdan girdiler
Köhne mütlegiyyeti memleketden sürdüler.
Amma arha gapıdan
Köhnesinden yüz defe alçağ mütlegiyyeti
Ölkeye getirdiler,
Ona hökm verdiler.
Bir büte dönderdiler.
Baştan aşdı derdleri,

Dediler: - Köks ötürme

Gözü oldu onların,

Dediler: - Görme, görme!

Dili oldu onların,

Dediler: - Dinme, dinme!

Ağlı oldu onların,

Dediler: - Çoh düşünme!

Bu hansı zamanedir?

Zamanın bu çağında

E'damin sebebini bilmeyen, hagg vermeyen
milletin gabağında

Selim dara çekildi.

Bes, hegiget, edalet gören hara çekildi?

Hamı susdu, dinmedi,
Yalnız kesdi havada
Çarpazlaşan ah ahı.
Bir soruşan olmadı "nedir onun günahı?"
Sorgu-sual ne gerek, ahı, mütleg hakime
Sual vermek yasagdır.
Ne mecelle,
ne ganun?
Her hökmünde o, hagdır!
Bununçun da susdular,
bu zulmü hagg bildiler.
Heyr, gorhu dillenib araçılıg eledi,
Zülm ile barışdılar,
hagsıza eğildiler.
Guldarlıg yada düşdü:
Köleler gece-gündüz ter töküp işleyerdi,
Bir doyumlug çörege min yıl "şükür" -
deyerdi.
Çağdaş kölelerese
Ac garnına, lüt-üryan şükürü dedizdirirler.
Hazır galıblardaki fikri dedizdirirler.
İçinden ağlasan da oynayb gülmelisen.
Gara günün içinde "Ağgunüyem" gışgırıp
Ağa bükülmelisen.
Gışgırdırlar adamı,
Özünü öz üstüne gışgırdırlar adamı.
Yaşamag isteyirsen?
Düzün eğriliğine, eğrinin düzlüğüne,
"Hegigetem" söyleyen yalanların küyüne
Tab edib dözmelisen.
Ayağınla düşünüb, başınla gezmelisen.
Birce gışıg ganından gorhmursansa, buyur, gel,
Bu meydanda en evvel
Her şeyin öz adını özüne gaytar görüm.
Sözlerin öz meğzine, cövherine var görüm.
Gorhursan ?
Onda dinme,
Onda sus, sesini kes !
Gorhunun arhasından gerçek söylenebilmez

Gorhu, gorhu, sen nesen ?
Eğilmeyen başları eğen gizli guvvesen.
Deyanete heyanet,
Rezalete leyaget - deyen gizli guvvesen.
"Meni" mensizleşdiren, üzü üzsüzleşdiren
İnsanı düşmen kimi özüyle üzleşdiren,
Vicdanları susduran,
Edalete od vuran,
Hegigeti tekleyen,
Zulmü de destekleyen
hemise sen olmusan !
Zorun, gücün başına sıgal çeken olmusan!
Bütün hagsızlıqlara hagg veren de sen oldun,
Zulmü gara daş üste bitiren de sen oldun.
Düzlüğü eğriliğe,
Hegigeti yalana,
Cür'eti yaltaglığa,
Yahşını da yamana
değişen sen olmusan !
İnsandan insanlığı iğrendiren olmusan !
Ağızlara daş basan,
Dillerden kilit asan,
Heyanete yol açan,
Dözüme gönül açan
Gorhular olmasaydı,
yaşamağa ne vardı,
Her şey dönüb yeniden
esline gayıdardı.
Bu hansı zemanedir ?
Zamanın bu çağında
Milletin gabağında
Selim dara çekildi.
Bes, hegiget, edalet gören hara çekildi ?
Gorhunun goltuğuna!
Gorhu haggı gizledib, sıgal çekdi bığına.
Atasına yetişdi bu heber...
O, dinmedi.
Bes, bu gara heberden o, niye diksinmedi ?

Deyen, gulaglarına inanmadı o , önce,
Mollabaşı heberi bir de tekrar edince
Dünya döndü zulmete kişinin gözlerinde,
Üreğini tutub o, sendirledi yerinde.
Yapışdılar golundan, uzatdılar yatağa.
Daş döze bilmezdi, yoh!

Ata gelbi bes nece,
Nece dözsün bu dağa ?

Ne dindi,
Ne danışdı.
O, tüstüsüz alışdı.
Mollabaşı metlebi düz hedefe tuşladı;
Tesbehini çevirib, izahata başladı:
Dedi: Oğlun İslama hain çıhib, ay ata,
Yas sahlamag günahdır bele nankor övlada.
Çoh ağırdır bu heber, nece olsa, atasan,
Amma reva bilme ki, sen günaha batasan.
Hele beş balan da var,
Beşinin hatirine
Yum gözünü birine.
Sene olan olubdur, sızlamağın heyri ne ?
Mene yahşı gulag as:

İndi meyd gelecek.

Müselman tek sen gerek
Bilesen ki,
Şeriet bir yoldur vardan-yoha,
Hain defn edilemmez adi gebristanlığa.
Unutma,

sahla yadda:

Elesi defn olunur teze "Le'netabadda".
Din yolunda ölenler defn edilir şehid tek
Yalnız "Cennetabadda".
Merhumun ahireti imam şehadetile
Gösterilir bu adda.
Molla susdu...
Dayandı...
Bir ah çekdi derinden.

Molla hecalet çekir yohsa, dediklerinden ?
Ele bil ki, az imiş bir övlad müsibeti,
Ondan da beter oldu "Le'netabad" söhbeti.
O çekine - çekine
Baş vurdu metlebinin cövherine, tekine,
- Men bitirdim sözümü, ne deyirsen buna sen ?
Ses çıhmadı kişiden.
O eğildi yatağa:
- Eşitmirsən bes meni ?
Ses çıhmadı,
Bu defe o terpetdi hesteni.
Gördü goce keçinmiş,
El-ayağı buz kimi,
Gözünde bir damcı yaş parlayıp ulduz kimi.
Mollanın sualına cavab verir ele bil.
Gocanın yanağında gilelenen yaş değil,
Yangısıdır, derdidir yetmiş illik bir ömrün.
Ölürken suya dönüb
Üze çıhdı o, bu gün.
Odlu su arasında geden çevrilişe bah.
Bu dünyanın derdini tek birce damlasında
Alışdıran yaşa bah.
Susub duran suyu gör,
O gışgıran yaşa bah!
O ses yegin daş deşer,
O sesi kim eşider ?
O ses laldı, sağırdı.
Çünkü derdi ağırdı.
Birce damla o yaşdan
Derd yağışı yağdı...
Molla galhib ayağa ev ehlini çağırdı.
Topladı övladları,
Üzü gible terefe dönderdiler meyidi;
Değişdiler yerini.
Gapadılar,
Tavana zillenen gözlerini.
Gefil ata ölümü!

Bu da bir derd!

Tezeden,

Gopdu evde vay-şiven.

Molla dedi: - Sebr edin, elimizden ne gelir
Bütün bunlar birbebir
Gederin gezasıdır,
Allah'ın rızasıdır.

Ele bu dem bayırdı haray gopdu, hay-haray.
Kimse açdı küçeden darvazanı taybatay!
Meyid çiyinlerinde imam gözetçileri
Gefil girdi içeri:
- Bu le'nete gelmiş sabah defn edersiniz
Ancag "Le'netabadda".
Müselman olan kesin olmamalı bu günden
Ne gardaşı,

Ne dostu,

Ne gohumu

bu adda.

Molla dedi:

- Bu teklif getirmesin size gem.
O çekir cezasını.

Men buna da eminem

Siz asi olmazsınız heç vaht müselmanlığa.
Atanızı defn edin adi gebristanlığa.
Oğlu ile atanı uzatdılar yan-yana
Sabah günortaçağı
Biri o gebristana, biri bu gebristana.
Bağrı gan ağlamaz mı bu torpağın, bu yerin?
Öz evinde yan-yana yatan bu bedbehtlerin
Hagg evinde yan-yana yata bilmek haggı yoh.
Bu müsibet içinde ölü sahiblerinin
Dinmek bir yana dursun,
Dindirilmek hağğı yoh.
Kim goydu bu şertleri ?
Kim özünü hagg bilib
Adamlar arasında çekdi bu serhedleri ?

Ele ki, bu dünyada masalar rütbelendi,
Zülm haggın, gereceğin gundağına belendi.
Hüguqlar neçe-neçe dereceye güvendi.

Biri galhdı, ucaldı, biri endi, ne endi.
Onların arhasınca
Dükanlar rütbelendi, bazarlar rütbelendi,
İndi de şükr Allah'a, mezarlar rütbelendi.

Her zülmün bir heddi var:

O yerde ki, başçılar
İnsana insanlığı ali rütbe sanmadı,
İnsanlığı değeriyle insan ayarlanmadı -
Vay halına insanın!
Onda yazıqlar olsun kamalına insanın !
Onda bütün adamlar
Yalnız "zirekliğiyle" rütbelere bölünür,
Garğa gırğıya döner.
Gırğı galar kölkede.
Zülmün temeli üstde gurulan bu ölkede
Gör nece de garışdı yahşılığ yamanlığa.
Bacarılığ zirekler tüpürüb insanlığa
Ancag rütbe dilendi.
Adamlar rütbelerle nece derecelendi.
Edaletin adından insanı daşladılar,
İndi yerin altını bölmeğe başladılar.
Burda ali ölüler,
Orda adi ölüler.
Dirilere bilirik,
Ölülere torpağı
Kim ayırar,
kim böler ?
Kimdir bu vezifeni öz boyununa götüren ?
O dünyaya getmemiş
Birini le'netleyen, birine cennet veren ?
Bilirdik, bir zamanlar,
Yer altında bölgü yoh,
Yer üstünde bölgü var.
Hamını birleşdiren
Torpag idi, yer idi.
Beli, orda, tek orda hamı beraber idi.
Dünya yamanca döndü.

İndi ölüler bele tebegeye bölündü.
Başga halglar bu günden geleceği bilende
Bölünmeyen atomu iki yere bölende
Biz de o halglar ile girib idrak cengine,
Birce rengli torpağı
Böldük cemiyyetdeki tebeğeler rengine.
Beğenmirsən, beğenme, bu da bizim elmimiz.
Kimin haggı var desin,
Avropadan yüz-yüz il gerideyik indi biz ?
O dünyanın işini bu dünyada görürler.
Lap Allahın özüne indi yol gösterirler.
O düyaya gedenin
Rütbe vesigesini bu dünyada verirler.
Sen kimsen, sen neçisen,
Ki, Allahın adından adamları seçesen,
Adamların eynine Allahın torpağından,
"Ali", "adi" ve "le'net" paltarını biçesen?
Min-min illik torpağından, kökünden
Bu dünyada üzülmemiş ne galdı ?
İnsanlığ da nadanlığa çullanıb,
İnsan üçün dözülmemiş ne galdı ?

Bal zehere, duz şekere garişdı,
Yer tavana, göy de yere garişdı.
Şer heyire, heyir şere garişdı,
Dağılmamış, pozulmamış ne galdı ?

Zemanenin üzü yaman boz imiş,
Üzü astar, astarı da üz imiş
Hegiget de, edalet ed söz imiş
Emel getdi, söz ololmamış ne gadı ?

Sözün herfi galsa da, esli unudulubdur,
Söz metlebe açar yoh, indi kilit olubdur.
Hamı sözün dalında üreğini gizleyir,
Ağıl ne deyir desin, dilse başga söz deyir.
Sözlerin bayramıdır, sözler galhib oynaga.
Emel gapı dalında, söz hökümran, söz ağa !

Meşşateye benzeyir,
O, çirkin emellerin üz-gözünü bezeyir.
Doğruya dil gösterer,
Adama ohşamazı bize "gözel" gösterer.
Dünya - şahmat tahtası !
Hamı menemliğinden bir-birine -"şah" deyir.
Gaçan da "Allah" deyir,
Govan de "Allah" deyir.
Allah galib meettel:
Göresen, bu adamlar dünyadan ne isteyir?
Siyaset de gudurub, hegigeti daladı.
Ucaldığca ucalan,
Dünyaya eşref olan
İnsanı hırdaladı,
Hakim oldu zamana.
İndi siyasetçiler papuç tikir şeytana.
Hele Allah da, din de
Bir gılınca dönübdür siyasetin elinde.

Bu beş gardaş ertesi,
Meyidleri heyetde uzatdılar yan-yana
Biri o gebristana,
Biri bu gebristana.
Çölde mağar guruldu.
Amma mağar boş oldu.
Secde gılıb gorhudan imamın fitvasına,
Gohum-gonşu gelmedi bedbehtlerin yasına,
Gıldı meyid namazı Molla atanın üstde,
Selimi le"netledi.
Dine ağ olanları föhş ile töhmetledi.
Kiçik gardaş dözmedi:
-Selimin namazını özüm gılamam - dedi.
Cenazenin önünde o, namaza el açdı,
Gardaşlara yol açdı.
Gelib durdu beşi de birce anın içinde,
Neçe iman cücerdi bir imanın içinde.
Ele bu vaht heyetde göründü Mollabaşı,

Topladı etrafına yaralı beş gardaşı.
Dedi: - Yaman aldadıb
Bir deleduz hainin galdırdığı küy bizi:
İndi yas sahibleri bağışlasın goy bizi.
İndice öğrenmişik, Selim günahsız imiş,
Deyilen böhtan imiş, bir uydurma söz imiş.
O ali hezretleri batmamagcün günaha
Tez el açdı dergaha,
Le'netini götürdü,
ve...
günahsız Selime
İmam cennet istedi.
Meni bura yolladı,
Özü namaz üstedi.
Deye üz tutdu Molla birbaş meyide sarı.
Tahtı onun boynuna elindeki açarı.
Dedi: - Selim, ucaldı tahtına
"me'rifetin".
Bu açarla açacag gapısını cennetin.
Yalana bah, İlahi!
Bir pashca açarın deliliyle doğrulub,
Cenneti hem o dünya, hem de bu dünya üçün
Ve'dedenler çoh olub.
Amma onun gözgöre açarını vereni,
Yolunu da ilhamla meyide göstereni
Görmemişdik,
şükürler!
Onu da gösterdiler!
Amma, a Mollabaşı, bir bunu da de görek,
Ahı, hardan bilirsen cennet gapısındaki
Başın boyda gıfila hansı açar düşecek ?
Peyserini gaşıyıp Molla söze başladı.
Bu merhumun ömrünü
Yarahı gardaşların ömrüne bağışladı.
Dedi: - Şükür Hudaya, tez açıldı bu düğün,
İndi ne durmusunuz, siz sevinin, öğünün
Ölünüzü aparın indî "Cennetabada".
Amma hayiş edirik,

Artıg söhbet olmasın, sabah elde, obada.
Neyleyek, sehv etmişik,
Bu sehvi bağışlayın.
Di durmayın,
Namaza siz tezeden başlayın.

□

Geribedir,
Bir anda emr döndü minnete,
Ölü hansı güdretin hökmüyle birden-bire
Çıhib cehenneminden düşe bildi cennete?
Yahşı, deyek, o hain aldadıbdır mollanı.
Bes tanrıda tanrılıg kerameti de hanı ?
Bes o niye aldanıb ?
Allah da aldanar mı ?
Öz evvelki hökmünü bir gün sonra danar mı ?
Bes Allahın adıyla ev dağıdan, baş kesen,
Eli ganlı ağalar,
Sizde heç insaf mı var ?
Nedir halgın günahı ? Onu layig bildiniz
Bu siteme, bu dağa.
Bu boyda memleketi doladınız barmağa.

□

Bu nagafileberden gözler gölmecelendi.
Gardaşların üstüne elebil su elendi.
İvdeki hönkürtüden boğazları tutuldu.
Gardaşların beşi de ele bil iflic oldu.
Onlar heyli susdular.
Bilmediler bu hökmün eğrisi ne, düzü ne ?
Sonra heyli bahdılar baş molların üzüne.
Deyen molla çekindi
Gözlerde tongal çatan o gezebeden, o kinden.
Yayındırdı gözünü gardaşların üzünden.
Gardaşlarsa susurdu.

Ne desinler ?

Hansı söz bu yangıya su çiler ?

Hansı söz ürekteki nifret, gezeb odunu

İndi söndüre biler ?

Nece Ye'ni bağışla ?

Nece ye'ni sehv olub .

Ahı insan mehv olub.

Bu sehv nece sehvdir ?

Bes, bu sehvın adı ne ?

Vardım sözün tekine,

Gördüm, sehvın meğzini sehvın özü ganmayıb.

Bele sehvı demeye hele söz yaranmayıb.

"Bağışlayın" , deyirsen.

Niye bağışlamalı ?

Kime bağışlamalı, neye bağışlamalı ?

Neye gerekdir üzr ?

Yohsa, iki ölümün bahasıdır bir üzr ?

Heç bele de iş olar ?

Ürekleri, başları ne geder teftiş olar ?

Meğer insan çibin mi,

harda gördün gırasan,

Sonra üzr isteyib, sehvden dem vurasan ?

Yuharının bir sehvı aşağıda min olur.

Yuharının sehvini düzeltmek çetin olur.

Min-minlerin ömrünü siz elinden aldınız,

Min-min yetim balanı küçelere saldınız.

Handan-hana ayılıb, küçük gardaş

mollanın

Yapışdı bileğinden.

Dedi: - Molla, indi sen,

Bizden üzr isteyirsen ?

Bizden niye, a nadan ?

Sen üzr istemelisen, cenazede yatandan.

Eğer dindire bilsen,

soruş, bağışlayır mı ?

Soruş, onun elinden aldığınız heyatı

size halal sayır mı ?

Menim atam, gardaşım ne ilk, ne de son
değil.

Bir sehvı ki, sonradan düzeltmek mümkün
değil,

Ona sehv demezler.

Yerine başgasından üzr de istemezler.

Ahı, üzrlerinle bu bedbehti yeniden

Dirildebilmedin sen.

onda cavab ver görek,

"Bağışlayın, sehv olub" -

Ne demektir, ne demek ?

Deyende ki, "sehv olub" , sevinmedim men buna,

İnanmışdım men onun sizin egidenizce

Günahkar olduğuna.

İndi sizin sehvınız sehvınızı sehv saydı,

Gardaşımın ölümü eğer sehv olmasaydı,

Yandırmazdı heç meni atamın da ölümü.

İndi nece götürük bu dağı, bu zülümü ?

Yanıram ki, gardaşım

Ölürken ölümünün sebebini ganmadı.

Onun müfte ölümü

Teessüfden savayı bir değer gazanmadı.

□

Yoh-yoh! Ölüm sehv değil,

Beş il, on il, on beyş il,

Onsuz da gelmeliydi.

Atam da ölmeliydi

Selim de ölmeliydi

Önce bilek, sehv nedir ?

Doğru nedir,

Düz nedir ?

Bunu bilince

Bize

aydın olar:

Sehv de

günahsız gurbanları

Töreden sebebdedir.

Zülm de bu sebebin üste bergerar olmuş.
Bu sebebdan zulümler edalete gör olmuş,
Kiçik gardaş susunce, molla dedi: - Balalar
Günahkar ahtarmayın, burda geza hökmü var.
Böyük gardaş dedi: - Sen
Çoh dem vurma gederden.
Gelin, günahınızı siz gezavü-gederin
Boynuna yüklemeyin.
Geza deye bu halgı oda sürüklemeyin!
- Sizindir,
"Cennetabad", goy Size gismet olsun,
Bizim gismetimizse, goy ele "Le'net" olsun.
İndi ki, genc yaşında
Sizin ellerinizle vida dedi heyata,
Goymaram gardaşımı sizin uydurduğunuz
"Cennetabadda" yata!
Mezlumların heyatı alovdan, oddan keçir.
Edebiyyetin yolu
"Cennetabaddan" değil, "Le'netabaddan" keçir.
Kiçik gardaş yapışib molların
sagğalından
Dedi: - Gorhmursan mı bes, bu işlerin
dalından?
Sabah tufan gopacag, deryalar durulacag
Onda belke kim bilir,
Dönüb "Le'netabad" de "Şöhretabad" olacag.
Kaş dördüncü, beşinci gebristan da olaydı,
İnsanlığı gul eden sahta ganun-gaydalar
Orda basdırılaydı...

□

Molla kiçik gardaşın üzündeki şimşeyi
Görüb esdi üreği
Belledi sağ-solunu;
O, yayınmag istedi,
Kiçik gardaş kesdi onun yolunu

Dedi: - Hara kaçarsan ?
Sualım var, bir dayan!
İndi seni öldürsem, senin yerin haradır?
Cennetdir, ya cehennem?
- Menciyez buyrug gulu, bir günahsız bendeyem.
- Günahsızsan, çoh gözel, demek, cennetdir yerin.
Eylese, bu dünyadan doymayıb mı gözlerin?
Senin dediklerine kafirdir inanmayan,
Onu doğru sanmayan.
Biz sene inanırığ, sen de inan sözüme,
Seni indi bu saat cennete göndermeyi,
Borc bilirem özüme.
- Bu ne demekdir, oğlan?
- İndi benim elimde sen şehid olacagsan.
Hem günahsız, hem şehid!
Cennetin lap ortası hazır yerindir senin,
Vallah, bu seferine indi hesed aparar
Hem dostun, hem düşmenin!
- Oğlan, günaha batma!
- Galma benim derdime,
De hazırlaş, uzatma!
Sen ki, sevinmelisen bu gismete, bu güne, -
Deye balaca gardaş cümdü onun üstüne.
Mollabaş diz çöküb gopardı bir
vay-şiven.

Üz tutdu gardaşlara:
- Müselman değilsiniz?
Bes niye almırsınız meni bunun elinden?
- Söyle, benim gardaşım müselman
değildi mi?
Sen niye gıydın ona mö'min müselman kimi?
O, cehennemlik idi,
anlamıram seni men,
Bes niye sen kaçarsan inandığın behiştiden?
Kiçik gardaş molları galdırıp çırpdı yere,
İstedi ki, bıçağı sinesine endire,
Böyük gardaş kiçiyi arhadan gucagladi,
Düğümlü yumruğunu havadaca sahladı...

EPILOG

İndi seçmek çetindir yalandan hegigeti.
Gör, nece de gırışmış bu dünyanın sifeti.
Diplomatya, siyaset - çatıb bir endazeye,
Gaç deyirler dovşana, tut deyirler tazıya.
Her şey çaşbaş olubdur siyaset dumanına.
Teze-teze dinlerin, imamların yanında
Köhne dinler, imamlar lap suya getmeliymiş.
"Güclüyümse, haghyam" - deyen köhne şahların
Zeferi de, hökmü de boş hava, boş küy imiş.
İndi golu zorlular demir golu zorluyam,
Deyir, zorum yohsa da
amma hakkam, doğruyam.
Hegiget paltarına geyindirib yalanı
Zeyiflerin beline goyur cırgı palanı.
Şeleleyib çapdırır
Deyir, şele benimdir, amma palan senindir.
Men senin gardaşınam, hemcinsin düşmenimdir.
Hına yahıb eline,
Çiçek düzüb teline
Haggın elçi daşında indi kelek oturmuş.
Ele güman edirsən, orda melek oturmuş,
İndi seni sevecek...
Sen onu dindir görek.
Şirin-şeker sesine,
Nazına, şivesine,
O hüsnü-camalına,
Aldansan,
Vay halına!
Aylıb göreceksen, evine sahib olmuş.
Senin cibin bir anda dönüb ona cib olmuş.
Dövletine, varına
Sahib olmag bir yana,
"Sağ ol" da deyceksen,
hele üstelik ona.
Senin gördüklerini
özüne dandıracag,

Amma görmediğine
seni inandırıcag.
Başını sığallayıb, gılığına girecek,
Senin bedbehtliğini
Senin hoşbetliğin tek sene yedizdirecek!
Onun yayı gerili, onun ohu gurulu.
Senin dolunu bomboş, öz boşunu dopdolu
Senin tezeni köhne,
Özünün köhnesini
Tepteze gösterecek.
O, sene görmediğin mö'cüze gösterecek.
Bu mö'cüze yanında
Sirkdeki mö'cüzeler
Vallahi gelet eder.
Hünerin var inanma!
Yoh, sen inanmalısın!
İçden inanmasan da, üzden inanmalısın.
"İnanmıram" - söylesen...
Bu ne sözdü men dedim!
İndi inanmalıyğ yalnız inanılmaz!
Olana inanmıyğ, inanıyğ olmaza!
"Ulduz müharibesi"!
Dünyanın başı üstde bir barmağın hedesi!
Sabah bütün dünyanı bir düğmeyle mehv eden
O barmağın sahibi
İndi bir insan kimi
Gerek aç gözü...
O, sabah "Sehv etmişik, bağışlayın" - sözünü
Demeye birce nefer tapabilecekdi mi?
Ki, üzür de isteye o vaht gühakar kimi?

Kasım 1985

- A -

Abır: edep, terbiye**Acıglanmak:** kızmak, hiddetlenmek**Ahlı:** orta yaş, olgunluk yaşı**Ahtarır:** arayır**Alaçuk:** çadır**Alag:** tarlada kendiliğinden biten ve ayıklanması gereken zararlı bitkiler**Alatoranlığı:** alacakaranlık**Alışmak:** tutuşmak**Aram:** sükûn, rahathk, huzur**Aram:** sükût, dinçlik, karar**Arıklamak:** Zayıflamak**Asan:** kolay**Asta asta:** aheste aheste**Astana:** eşik**Azar:** hastalık

- B -

Babek: IX. asır halk kahramanı. Öldürülürken kollarını kırmışlardır.**Baran:** Rusça'da koyun**Bekar:** işsiz**Beled:** tanış, aşına, bilen**Bend:** durmak, karar kılmak**Berdeşi:** Çahargâh mugamının bir bölümü**Bere:** bend**Bes:** kafi**Bezar:** bezginlik**Bilig:** bilgi, ilim**Bineden:** Ta baştan, ezelden**Buharı:** Ocak**Bulağ:** pınar**Büdrelemek:** ayakları dolaşmak, yolunu şaşırmak**Bürkü:** boğucu hava**Büt:** put, tabu

- C-Ç -

Cadar: çatlak**Çala:** çukur**Calamak:** aşlamak, bend etmek**Çarpalanmak:** çalkalanmak, yarık-yarık olmak**Çarpayı:** kerevet, karyola**Çaş-baş:** kendisini yitiren, şaş-baş, şaşkın**Çemi:** yönü, nizamı**Cerge:** sıra**Çetir:** yağmurluk, güneşlik, şemsiye**Çibin:** sinek**Çilemek:** dağıtmak**Çilik-çilik:** parça parça**Cilov:** dizgin**Çiyin:** omuz**Çolpa:** tavuğun küçüğü, civcivlikten yeni çıkmış hali

- D -

Dad çekmek: feryat etmek
Dahma: izbe
Damcılamak: damlatmak
Dammak: damlatmak
Danlag: azarlamak
Danmak: inkâr etmek
Darımak: usanmak, sıkılmak
Darvaza: cümle kapı, ana kapı
Değenek: değnek, sopa, kaba kuvvet
Den: tane, tohum
Deye: Yer altına kazılmış ev
Dilgâm: XIX. asır halk âşığı
Dilkeş: Rast muğamının en minor hissesi
Diylrlenmek: yuvarlanmak
Doggaz: bahçe kapısı, çit kapısı
Doğanak: koşum atının hamuduna takılan halka
Doyan: dur
Dögeçlemek: darbelerle döğmek
Döğenek: nasır
Döze: Tahammül ede
Dözmek: tahammül etmek
Duel: düello
Dürr: inci
Düşür: iner

- E-F -

Efsus: yazık
Ehsen: aferin, alkış
Erk: samimiyet, destursuzluk, teklifsizlik
Erk etmek: dostça söylemek
Evezine: yerine
Evezsiz: karşılıksız, bedelsiz

Eybecer: çirkin
Eyin-Baş: elbise
Eyleci: direksiyon
Eynek: gözlük
Fereh: sevinç, mutluluk

- G -

Gabar olmak: berkinmek, yeretmek, nasıp olmak
Gadağa: yasak
Gaggıldeşmak: kahkahalarla gülüşmek
Galamak: ateş yakmak
Galanmak: üst üste yığılmak, ateş yakılması, kümelenmek
Gandırnak: anlatmak
Ganrılmak: boynunu döndürmek
Gargı: kamış
Geda: alenk, kötü adam
Gelebe: zafer
Gen: uzak
Genim: düşman
Gerdiş: gezinti, seyir
Geza: kaza
Gezme: arama
Gırgovul: renkli bir av kuşu
Gışgırık: haykırış
Gızıl: Altın
Gıleyli: şikayetçi, sitemkâr
Godu: Kökeni çok eskilere dayanan bir halk inancının gereği olarak tertiplenen ve uzun süreli yağmurların dindirilmesini amaçlayan törenlerde, fizik ötesi güçleri temsil ettiğine inanılan özel giyindirilmiş kukla

Goe Nebi: XIX. asrın sonlarında Rus İmparatorluğu'na karşı "isyan" eden halk kahramanı.
Gol: imza
Göynetmek: incitmek, rahatsız etmek, huzursuz etmek
Goşgar Kepez, Şah Dağ: Azerbeycan'ın en yüksek dağlarının adı
Gulbeçe: küçük kul, kendisi kul olan
Guldarlıg: kölelik devri
Gulu: kölesi
Gurd: kurt, canavar
Gurtarır: tüketir
Guşte: kuş gibi
Günü: kuma
Güsse: kederli, gamlı, mahzun
Güzem: koyunun güz yünü
Güzey: kuzey, güneşin vurmayan taraf
Güzgü: ayna

- H-İ -

Haça: ayırım
Haçalanmak: ikiye ayrılmak
Hal: buradaki manasıyla musikide perde
Hamza: Köroğlu'nun atını kaçıran "Kel Hamza"
Hana: tezgah, halı tezgahı
Hecalet: utanç
Hecer: Asır Azerbaycan millî kahramanı Kaçak Nebi'

nin eşi, Aynalı: tüfeğinin adı.

Hedesine: tehdit
Hemden: yakın dost
Hendever: yan yöre, etraf
Her: Farsça'da eşek
Herden: bazen, arada bir
Hesar: hisar, çahargâh muğamının bir bölümü
Hezer etmek: usanmak
Hoşbeht: mesut, mutlu
Hım: temel
Hına: kına
Hınalanmak: toz haline getirilmiş kök boyası
Hırda: küçük
Hırdalamak: küçültmek, parçalamak ayırmak
Him: göz işareti
İflic: felç
İsti: sıcak
İttiham: suç, suçlama

- K-L -

Kâlagay: baş örtüsü
Kaş: keşke
Kele-kötür: girinti-çıkıntı, iniş-yokuş
Kelef: yumak
Kend: köy
Kes: kimse
Kol-kos: gangal, kötü bitki
Köklenen: iki sesin birbiri ile ses uygunluğu, unison
Köks ötürmek: göğüs geçirmek
Küle: rüzgâr
Küren at: doru at

Lağ etmek: alay etmek

Lay: katmer

Lelek: yelek, tüy kalem

Lenger: Denizde suyun kalkıp inmesi, dalgalanması

Lepe: dalga, küçük dalga

Lepir: ayak izi

Lotuluk: gayri ahlâkîlik

- M -

M. Payan: İran Azerbaycan'ın da şarkıcı

Magnitafon: teyp

Mağar: yas, matem çadırı

Marhal: kuzey derelerinde kar biriken yer

Maye: sıvı

Meettel: hayret

Meftil: kalın tel, devlet sınırları-na çekilen demir tel

Meğzini: Mahiyetini

Mensuriyye: Çahargâh muga-mının son bölümü

Metleb: maksat, arzu, istek, dilek

Meyid: ceset, cenaze

Mezemmet: töhmet, kınama

Meşe: orman

Meşşate: gelin süsleyicisi

Muahide: atlaşma

Mübarize: mücadele

Müdam: sürekli, daima

Müfte: bedeva

Müntezir: gözleyen, bekleyen

Mürgülemek: uyur-uyanık bir hal içinde olmak

Müttehim: sanık

- N-O -

Nağara: davul

Nağul: masal

Nağıs: nakıs, eksik

Nakâm: arzusuna ulaşmamış, kâm almayan

Nale: inilti

Narın: toz

Navalça: oluk

Ne'fi: fayda

Nemer: Ödül

Neşter: silah

Neve: torun

Nezir: adak

Nigaran: huzursuz, endişeli

Nisgil: dert, yürekten çıkmayan acı

Nisye: veresiye

O Tayı: o yanı, o tarafı

Örgen: urgan

- P -

Payız: güz

Penah: sığınma, sığınak

Perik: kuşun yuvasından vaz-geçmesi

Peyser: ense

Pıçıldamak: fısıldamak

Pille: basamak

- S-Ş -

Sadıkcan: Tarın tutuş biçimini değiştirerek, tel ve perde sayısını artırarak imkân-larını genişletmiş asır musiki üstadıdır

Sakit: suskun, sakin

Sara: Şair Nebatî'nin sele kapı-lıp boğulan sevgilisi. Bu-nunla ilgili olarak "Apardı Seller Sara"nın adlı ağıt yakılmıştır.

Sarı Aşık, Molla Cuma, Vakıf: Azerbaycan'ın tanınmış şair ve âşıkları

Savad: tahsil

Savadlı: bilgili

Savay: başka

Sen deme: maalesef, ne yazık ki

Sendirmek: sendelemek

Senger: yer altına oyulmuş siper

Sernişin: Binekle, her hangi bir vasıtayla yol giden

Sığal çekmek: sıvazlamak, tımar etmek

Sınımış: kırılmış

Se'y: gayret, emek

Sorağlı: soru yüklü

Sümük: gemik

Şahta: ayaz

Şor: çürütülmüş ayran

Şumlamak: Sürmek, toprağın altını üstüne getirmek

Şüşter: bir muga türü

- T -

Tab getirmek: dayanmak, di-renmek

Talanmak: talan edilmek

Tap: bul

Tapabilmeyek: bulamayalım

Tapanda: bulunca

Tapdak: dümdüz

Tapdamak: hiçe saymak

Tapşarmak: ısmarlamak, hava-le etmek

Telatüm: tufan, coşma, büyük dalgalanma

Telesmek: acele etmek, telaş-lanmak

Teper: namus, gayret, haysiyet

Terpetmek: sarsmak, kımıldat-mak

Tin: duvar dipleri, kenar

Tohan, alçı: Aşık oyununda ke-miğin makbul sayılan duruş şekli

Tongal: meydan ateşi

Topmaca: bilmece

Töhfe: hediye, armağan

Tütek: kaval, ney

- U-Ü -

Uduzacag: ütölmek, kaybetmek

Uduzmak: kaybetmek

Uygur: uygunluk

"Uzun dere": Şüşter mugamın-dan alınma bir oyun hava-sı

Üfunet: pis koku

Ünyetmezlik: sesi işitmezlik, duyulmazlık, çaresizlik

Üşşag: Rast muğamının bir bö-lümü

- V -

Vahid: Azerbaycan'ın gazel şai-ri.

Vahime: dehşetli korku

Vağzal: istasyon

Verpetmek: oynatmak, hareket ettirmek

- Y-Z -

Yaddaş: hafıza

Yallı: bir tür Azarbeycan halk
oyunu

Yanaşı: beraber, bir arada

Yarımdayanacak: ara durak

Zarafat: şaka

Zemi: tarla, ekin yeri

Zengüle: Çahargâh mugamında
sesin zile, son zirveye kal-
kışı

Zir-zibil: çör-çöp, pislik

Zireklik: çeviklik

Zoğ: kök

B-11743

Bahtiyar Vahabzade, hepimize has olan ihtiraslardan, doğrudan doğruya zaman, mekân ve fezanın mücerret alemine günümüzün heyecanlarına, dünyanın atom tehlikesine köprü fikirler atar, köprü tablolar çizer. Yine her birimize, bütün nesillere, yine insana, komşusuna, od ocağına ve bundan sonra bütün kâinata yüz tutar. Sanatkârlığının çiçeklenme ve müdriklik devrine kadem koyan büyük şairin ölçsüz istidadı böylece meyve verir; böylece inkişaf eder. Zannımca, okuyucuların çoğu bugün kendisini, kendi dünyasını, kendi hırs ve heyecanlarını Bahtiyar'ın şiirlerinde bulabilir. Çünkü onun manzumelerinde, zaman yaşıyor. Bizim kaygı yükümüzü taşıyan, derd'ü serimize ortak olan, koynunda yaşadığımız zaman... Ve şiirlerin kudreti de işte bundadır.

Cengiz Aytmatov

ISBN 975-389-079-6